

Вивчення Євангелія від

Марка

Посібник для учня

*Бо Син Людський прийшов не на те, щоб служили
Йому, але щоб послужити, і душу Свою дати
на викуп за багатьох.*

Марка 10:45

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна

УДК 27-247.6-276(07)
К 342

ВИВЧЕННЯ ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАРКА

ПОСІБНИК ДЛЯ УЧНЯ

Усі права збережені © 2005 Тимоті Дж. Келлер та Пресвітеріанська церква Відкупителя.

Усі права збережені. Відповідно до обмежень щодо авторських прав, жодну частину цього матеріалу не можна відтворювати в будь-який спосіб або зберігати будь-яким засобом без дозволу *Пресвітеріанської церкви Відкупителя (Redeemer Presbyterian Church 271 Madison Ave., Suite 1600 New York, NY 10016)*

Переклад українською мовою.
Усі права збережені © 2017, 2020 Видавництво «Крайнебо»

Версія 3 – 1 липня 2020 р.

ISBN 978-617-7601-07-3

© 2005 Тимоті Дж. Келлер
та Пресвітеріанська церква Відкупителя
© 2017, 2020 Видавництво «Крайнебо»

Вивчення Євангеліє від Марка Зміст

Євангеліє від Марка поділяється на дві частини. Перша частина відповідає на запитання: **Ким є Ісус?** Її кульмінація – це визнання Петра у Мк. 8:27-30. Друга частина відповідає на запитання: **що Він прийшов зробити?** Її кульмінацією є смерть та воскресіння Ісуса.

Частина I	КИМ Є ІСУС?	
Заняття 1	Марка 1:1-15 Ваше Євангеліє занадто вузьке	11
	Додаткове заняття: Царство Боже	13
Заняття 2	Марка 1:16-34 Значення Царства	19
Заняття 3	Марка 1:35-2:17 Значення благодаті	21
	Додаткове заняття: Марка 2:13-3:6; Провина Ісуса	23
Заняття 4	Марка 3:7-35 Спільнота Царя	25
Заняття 5	Марка 4:1-34 Слово Царя	27
	Додаткове заняття: Марка 4:35-5:20; Віра в Царя	29
Заняття 6	Марка 5:21-43 Віра та сила	33
	Додаткове заняття: Марка 6:1-56; Відкинення Царя / Пастир-Цар	37
Заняття 7	Марка 7:1-23 Релігія проти Євангелія I	41
	Додаткове заняття: Марка 7:24-37; Релігія проти Євангелія II	45
Заняття 8	Марка 8:1-30 Ким є цей Цар?	47
Частина II	ЩО ІСУС ПРИЙШОВ ЗРОБИТИ?	
Заняття 9	Марка 8:31-9:1 Слідування за Царем I	51
	Додаткове заняття: Марка 9:2-29; Ісус на горі, Ісус із гори	53
Заняття 10	Марка 9:30-50 Слідування за Царем II	55
	Додаткове заняття: Марка 10:1-31; Зустріч із Царем	59
Заняття 11	Марка 10:32-52 Значення Його смерті	63
	Додаткове заняття: Марка 11:1-12:17; Останній храм / Суд Царя / Влада Царя	67
Заняття 12	Марка 12:18-44 Учення Царя	75
	Додаткове заняття: Марка 13:1-47; Цей світ не існуватиме вічно	79
Заняття 13	Марка 14:1-26 Цар готовий	83
	Додаткове заняття: Марка 14:27-52; Страждання від руки Своїх друзів	85
Заняття 14	Марка 14:53-15:15 Страждання від руки Своїх ворогів	87
Заняття 15	Марка 15:16-39 Страждання від руки Свого Отця	89
Заняття 16	Марка 15:40-16:8 Цар помер! Нехай живе Цар!	91

Здебільшого схилиються до думки, що Євангеліє від Марка було написане першим із чотирьох Євангелій (Матвія, Марка, Луки та Івана). Його вважають зразком для інших Євангелій і часто – їхнім джерелом.

Чим Євангелія не є

В їх основі немає повчань. І хоча Євангелія містять діалоги та повчання (на зразок філософських творів Платона), в основному у них зосереджуються на історичних подіях, пов'язаних із однією історичною особою – Ісусом. Водночас вони не є біографіями у прямому розумінні, тому що основна частина життя Ісуса їх мало цікавить. Яка біографія проігнорувала б усі роки життя, окрім трьох останніх, до того ж половину свого змісту зосередила б на останньому тижні. Хоча Євангелія є історичними творами, однак це не історії. Порівнюючи чотири Євангелія, ми дізнаємося, що вони не описують життя Ісуса за хронологією. І не лише це – вони мало що говорять про інші події, що відбувалися у той самий час. Зовсім мало зусиль докладено для того, щоб вкласти життя Ісуса у тогочасний історичний контекст. Автор Євангелій ігнорує події, про які автор – звичайний історик неодмінно згадав би. Врешті-решт, Євангелія не є легендами або міфами. Багато людей помилково вважало їх такими, оскільки вони розповідають про чуда.

Чим Євангелія є

Що ж таке Євангеліє? Слово **євангеліє** (Марка 1:1) означає не “повчання” або “оповідь”, а “новину”. **Ангел** був оповісником або вістуном, який приніс новину про певні історичні події, які вже відбулися. Найбільш поширені приклади “євангелій” у грецькій літературі – новини про перемогу на війні або про сходження на трон нового царя. Ми знайшли напис із проголошенням царя, що починається так: “*Початок євангелія Цезаря Августа*”. Імператори, які приходили до влади або долали загрозу своєму пануванню, посилали вісників, які повідомляли добру новину про силу царства або їхню інавгурацію. Такі вістунки завжди сповіщали про якусь історичну подію (наприклад, коронацію чи велику перемогу в битві), яка вводила новий порядок речей або призводила до нового становища людей, адже тепер вони мали ставитися до нього як до царя.

Чому це так важливо зрозуміти? Коли християни вибрали *євангеліон*, щоб висловити сутність своєї віри, вони обійшли увагою слова, що вживалися в елліністичних (грецьких) релігіях, зокрема *просвітлення* (фотісмос) або *знання* (гносис), а також ті, які використовували в юдаїзмі, наприклад, *повчання* (дідахе) або *мудрість* (софія). Звичайно, для опису християнства всі ці слова були використані, але жодне з них не залишилося в центрі уваги так, як слово *євангеліє*. Це означає, що слово *євангеліє* обрали, щоб показати, що:

По-перше, Євангеліє – це новина про те, що Бог уже зробив для тебе, а не повчання та рекомендації стосовно того, що ти маєш робити для Бога. Важливість Його діла, а не наших учинків є, таким чином, власне суттю християнської віри. В інших релігіях бог відкриває людям шлях, як вони можуть знайти або досягнути спасіння. У християнстві Бог Сам здобув для нас спасіння. Євангеліє насамперед звіщає новину, а не повчає.

По-друге, Євангеліє, по суті, – це опис історичних подій, тому воно має публічний характер.

“Воно окреслює християнську віру як новину, що має важливе значення для всіх людей, для всього світу, а не просто як езотеричне знання або прозріння” (Вільям Браунсон).

В інших релігіях розповіді про чудеса та інші особливі події у житті їхніх засновників не є суттєвими. Те, чи вчинив Будда чудо Х, чи ні, не впливає на те, чи спрацює Восьмигранний шлях до просвітлення. Але якщо Ісус не воскрес із мертвих, християнство – марне. Євангеліє полягає в тому, що Ісус помер та воскрес заради нас. Якби ці історичні події в Його житті не відбулися, то християнство було б марним, бо *добра новина* полягає в тому, що Бог прийшов у людське “сьогодення” (історію людства) з життям майбутнього віку. Але якщо Ісус прийшов як історична особа, то всі люди мають прийняти цю звістку та повірити в неї.

ДАТА

Більшість знавців Біблії вважає, що Євангеліє від Марка було написано першим з чотирьох Євангелій (ретельне дослідження текстів свідчить про те, що Матвій та Лука в багатьох місцях писали за Марком, а не навпаки). Крім того, зовсім немає чітких згадок про доленосні події 70 р. н. е. – захоплення Єрусалима римськими військами після повстання євреїв та повне зруйнування храму. Важко собі уявити, що хтось писав би після 70 р. н. е. і не згадав би цієї події (або принаймні не натякнув би на неї). Тому немає вагомих підстав датувати Євангеліє від Марка пізніше від 65 р. н. е. Отже, Марко писав про події, що відбувалися всього-на-всього 25-30 років тому.

Дуже важливо це усвідомити, адже, якщо так, то на час написання книги тисячі очевидців усіх цих подій ще були живі. Цей факт має подвійне значення.

По-перше, це означає, що автор мав достатньо джерел, щоб викласти все достеменно точно. Йому не потрібно було вдаватися до легенд, які переказували з покоління в покоління і які неможливо перевірити. **По-друге**, авторові було б дуже важко сфабрикувати оповідь. Наприклад, успішно опублікувати в 2000 році (неправдиву) розповідь про те, що у 1970 році на місто Бетлехем, штат Пенсильванія, впав метеорит і вбив десятки людей, було б практично неможливо. Надто багато залишилося живих людей, які мешкали у Бетлехемі у той час. Краще вигадати історію про метеорит, що впав на Бетлехем у 1770 році. Тоді вашу оповідь буде складніше спростувати. Таким чином, оскільки Євангеліє від Марка датують раніше, ніж 70 р. н. е., це дає нам підстави довіряти його оповіді.

АВТОР

Автор ніколи не називає себе на ім'я (хоча див. Марка 14:51-52), але ранні отці церкви (які знали апостолів та їхніх учнів) одностайні в тому, що автором був Іван-Марко, друг апостола Петра. У перші дні існування церкви апостоли часто зустрічалися в домі Марка (Дії 12:12). Він був двоюрідним братом Варнави, співробітника Павла, і був із Павлом під час декількох подорожей. Пізніше Марко служив із апостолом Петром та був разом із ним у Римі, коли той помер в середині 60-их рр. н. е. під час переслідувань у період правління імператора Нерона. У 140 р. н. е. Папій написав:

“Марко, ставши тлумачем Петра, точно записував усе, що запам'ятав з того, що було сказано або зроблено Господом, але не за порядком”.

Отже, це – “Євангеліє від Петра”. На відміну від Євангелій Матвія, Луки та Івана, воно починається з того епізоду, коли в житті Ісуса з'являється Петро. Петро, як правило, завжди присутній, розповідь ведеться ніби від його імені. Коли Петро присутній, автор подає яскраві деталі, натомість часто опускає їх, коли він відсутній. У ньому навіть немає слів похвали Петрові (наприклад, Матвія 16:17), які містяться в інших Євангеліях.

СТИЛЬ

Євангеліє від Марка – абсолютно новий жанр (або стиль) у літературі. Нічого подібного до чотирьох Євангелій раніше не було написано. Рейнолдз Прайс називає його “абсолютною новинкою”. Начебто було необхідно винайти повністю новий літературний стиль, щоб донести повністю нову, унікальну звістку. (Нові бурдюки для нового вина!)

Яке наше
призначення
у цьому світі

Від Марка

Ваше Євангеліє занадто вузьке

Заняття 1 | Марка 1:1-15

Євангеліє від Марка пояснює “Євангеліє Царства”, яке охоплює такі ключові істини.

Зцілювальна, всеоновлювальна присутність Царства Божого повернулася до цього світу та до людської історії, тому що Христос і є Той істинний Цар. Але Він є Царем, Який приходить, повністю змінюючи цінності цього світу, – не в силі, щоб панувати, але в немочі, щоб служити, померти і відкупити нас. Тому ми входимо в це Царство відповідно до “перевернутого з ніг на голову” зразка, що його залишив нам Цар, Який пішов на хрест.

Ми прийняті не через наші здібності або заслуги, але тільки завдяки покаянню через благодать. Ми живемо в цьому Царстві відповідно до “перевернутого з ніг на голову” зразка, що його залишив нам Цар, Який пішов на хрест. Ми живемо життям жертвності та служіння.

1. Прочитайте Ісаї 40:3-5, а потім порівняйте з Марка 1:1-4. Що Марко розповідає нам про особу Ісуса?

2. Як саме Іван “готував шлях” для Господа? Тобто, що вірші 4-8 розповідають про те, як треба прийняти Месію-Царя?

3. Про що йдеться у віршах 9-13 про “хрещення Духом” та що це нам дає?

4. Що сказано про головне проголошення Царя у віршах 14-15? а) Що було пояснено? б) Що в проголошенні Ісуса залишається “таємничим” та не роз’ясненим?

Хрещення: У часи Івана євреї часто проводили хрещення як ритуал для очищення язичників, що наворачалися в юдаїзм. Іван пішов на крок далі, проповідуючи, що євреям так само, як і язичникам, необхідно хреститися – на знак відвернення від гріха.

Час: Грецьке слово тут вказує не на дату в календарі, а на переломний момент, коли Бог діє особливим чином. Ісус сказав, що збулися часи, тобто настав переломний момент.

5. Усі відзначають динамічність стилю та жвавість оповіді Марка. Усе відбувається дуже швидко, а всі твердження та описи надзвичайно стислі й чіткі. Як Ви вважаєте, що намагається донести Марко?
6. Що з того, що Ви сьогодні вивчили, стало для Вас найкориснішим та найбільше Вас вразило? Як можна на практиці застосувати сьогоднішній урок?
7. Ще раз перегляньте увесь розділ. Що ми дізналися про "Євангеліє"? Про сьогоднішній урок?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є Христос (1:1 та 8:29). Він є "добра новина", яку пообіцяв Бог. Він є "добра новина" про перемогу (1 Самуїла 31:9). Євангеліє від Марка присвячене Ісусові.

Чому Ісус прийшов: Щоб вирішити проблему гріха, що виникла в результаті гріхопадіння (1:4, 1:13, 1:15, 15:38).

Як я маю відповісти? Не противитися (1:14, 3:6), але покаятися та увірувати (1:15, 2:5 і т. д.). Євангеліє від Марка вимагає посвячення та зміни життя.

Царство Боже

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Цей розділ було написано на основі книги Гордона Фі та Дагласа Стюарта “Як читати Біблію та бачити всю її цінність” (How to Read the Bible for All It's Worth, by Gordon D. Fee, Douglas Stuart, Zondervan, pp. 131-134).

Щоб зрозуміти вчення та служіння Ісуса, нам необхідно зрозуміти, що таке Царство Боже. У часи Ісуса євреї вважали, що вони живуть у переломний момент, коли Бог мав ось-ось втрутитися в історію людства і завершити його, щоб встановити новий вік. Грецьке слово *ἔσχατον* означало саме той кінець, якого вони очікували. Тобто мати есхатологічне мислення означало очікувати кінця світу. Перші християни добре розуміли цей есхатологічний підхід до життя. Для них прихід Ісуса, Його смерть та воскресіння, а також зішестя Духа Святого були тісно пов'язані з їхніми очікуваннями “приходу кінця”.

Прихід кінця також означав новий початок – початок Божого нового месіанського віку. Новий вік також називали Царством Божим, що означало “період Божого правління”. Для цього нового віку характерними будуть праведність (Ісаї 11:4-5) та життя людей у мирі (Ісаї 2:2-4). Це буде час повноти Духа (Йоїля 2:28-30), коли буде встановлений новий завіт, про який говорив пророк Єремія (Єремії 31: 31-34, 32:38-40). Уже не буде гріха і хвороб (Захарії 13:1). Навіть матеріальне творіння відчує радісний вплив цього нового віку (Ісаї 11:6-9).

Ісус прийшов і на початку Свого служіння проголосив, що наблизилося Царство Боже (Марка 1:14-15). Він виганяв демонів, творив чудеса та приймав знедолених і грішників – все це були ознаки того, що надходить кінець (Луки 11:20; Матвія 11:2-6; Луки 14:21; 15:1-2). Кожен прискіпливо стежив за Ним, щоб переконатися, чи справді Він – Той, Хто має прийти. Чи дійсно Він приведе до месіанської ери з усією Його славою? І ось несподівано Його розп'яли – настала темрява.

Але ні! Далі було славне продовження. На третій день Він воскрес із мертвих і явився багатьом Своїм послідовникам. Без сумніву, тепер Він “відбудує царство Ізраїлеві” (Дії 1:6). Але, замість цього, Він повернувся до Отця і вилив обіцяного Духа. Від самого початку, від проповіді Петра, записаної у 3-му розділі Дій апостолів, перші християни усвідомили, що Ісус прийшов не для того, щоб принести остаточний кінець, але “початок” кінця, так би мовити. Отож, вони зрозуміли, що майбутні благословення вже прийшли через смерть та воскресіння Христа, а також через зішестя Духа. Тож, певною мірою кінець уже прийшов. Але, з іншого боку, кінець ще не настав. Отож, він “уже”, але “ще не” настав.

Таким чином, перші віруючі навчилися есхатологічного підходу до життя. Вони жили у перехідний період – між початком та завершенням кінця. Оскільки Боже Царство, період Божого панування, було встановлене через прихід Ісуса, ми покликані жити в Царстві, тобто підкорятися пануванню Того, Хто нас пробачив і прийняв. Крім того, ми повинні бути настільки посвяченими пріоритетам Царства Ісуса, яке в повноті настане в майбутньому віці, щоб вони проявлялися в нашому житті вже нині.

Значення терміну “Царство” – біблійні тексти та висновки

1. **“Нехай заспівають тоді всі дерева лісні, перед Господнім лицем, бо гряде Він, бо землю судити гряде”**

Псалом 95:12-13.

Висновок: Бог створив світ, щоб панувати над ним – усе було створено так, щоб Він міг ним керувати. Усе процвітає та повноцінно самовиражається лише під Його пануванням.

2. **“Проклята через тебе земля! Ти в скорботі будеш їсти від неї всі дні свого життя. Тернину й осот вона буде родити тобі...”**

Буття 3:17-18; див. Римлян 8:18 і далі.

Висновок: Усі сфери життя зазнають тління та занепаду, якщо вони не перебувають під владою Христа: наші стосунки з Богом (духовна сфера), із собою особисто (психологічна), з іншими людьми (соціальна) та з самою природою (фізична).

3. **“Об’явивши нам таємницю волі Своєї за Своїм уподобанням, яке постановив у Самому Собі, для урядження виконання часів, щоб усе об’єднати в Христі, що на небі, і що на землі”**

Ефесян 1:9-10; див. теж. в. 19-23

Висновок: Божий план – об’єднати тлінне життя цього світу з життям на небі, підкоряючи все царюванню Христа. “Нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі”.

4. **“Збулися часи, і Боже Царство наблизилось...” Марка 1:15; “Боже Царство всередині вас!” Луки 17:21; “Як побачите, що діється це, то знайте, що Боже Царство вже близько!” Луки 21:31; “А коли ж Духом Божим вигоню Я демонів, то настало для вас Царство Боже” Матвія 12:28.**

Висновок: Царство вже тут (Луки 17 та наведені вище уривки), але ще не в повноті (Матвія 6:10 та наведені вище уривки). Подібно до насінини, Царство в теперішньому часі приховане, але воно кардинально змінює все, розростається до повноти, щоб здолати будь-який спротив Божому правлінню (Матвія 13:31-32).

5. **“Нехай прийде Царство Твоє!” Матвія 6:10; “Тоді скаже Цар тим, хто праворуч Його: Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство” Матвія 25:34; “Хто слухає слово про Царство...”**

Матвія 13:18-19.

Висновок: У Царство потрібно увійти через покаєння та нове народження (Івана 3), і тоді почнеться зцілення всіх сфер життя та всіх стосунків (Римлян 14).

- 6. “Поправді, поправді кажу Я тобі: коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства. Коли хто не родиться з води й Духа, той не може увійти в Царство Боже...”**

Івана 3:3, 5.

Висновок: Царство поширюється у світі та нашому житті за допомогою “зброї” Царства – слова (волі Царя) та Духа (сили Царя) (2 Коринтян 10). Оскільки Царство настало “вже”, але “ще ні”, ми перебуваємо у скрутному становищі, намагаючись жити у двох світах (Римлян 12:2; 13:11-14; 1 Солунян 5:4-8). Ми вже спасенні, але ще будемо спасенні (Римлян 8:24, 5:9-11). Ми вже відкуплені, але ще будемо відкуплені (Колосян 1:14 та Ефесян 4:30). Ми вже всиновлені, але ще будемо всиновлені (Римлян 8:15,23). Ми вже царюємо на небі (Ефесян 2:6; Об’явлення 1:8), але все ще не бачимо царювання (Євреїв 2:8). Апостол Павло підсумовує, стверджуючи, що ми праведні за становищем (виправдані – Римлян 5:1-5; 8:1), але на практиці ще не абсолютно праведні (Римлян 8:2-4).

- 7. “Бо Царство Боже не пожива й питво, але праведність, і мир, і радість у Дусі Святій. Хто цим служить Христові, той Богові милий і шанований поміж людьми”**

Римлян 14:17-18.

Висновок: Християни – еталон Царства, небесна колона Царя, що протиставляється звичаям цього світу та показує, як люди можуть жити під царюванням Христа (2 Петра 2). Ми також є агентами Царства, які поширюють вістку про Нього через зіцнення і через слово (Дії 8), і через добрі діла (1 Івана 3:17-18) – духовно, психологічно, соціально та фізично. Наші духовні дари – сили Царства, що зіцлюють людей, скоряючи їх царюванню Христа.

- 8. “Зброя бо нашого воювання не тілесна, але міцна Богом на зруйнування твердинь, ми руйнуємо задуми, і всяке винесення, що підіймається проти пізнання Бога, і полонимо всяке знання на послух Христові”**

2 Коринтян 10:4-5.

Висновок: Порівняйте Матвія 10:37 та Луки 14:26. Очевидно, що “ненавидіти” означає “любити менше”. Двоє чоловіків у Луки 9, можливо, так само як і багатий юнак, були випробувані найвищою, абсолютною вимогою, щоб перевірити, чи готові вони надати Христові найвищий пріоритет. Щоб увійти в Царство, потрібно повністю віддатися Цареві! Однак вважати, що ти заслужиш вхід до Царства своїм послухом, означало б покладатися на себе та намагатися самому контролювати своє життя. Ти можеш увійти в Царство, відкинувши свої діла та просячи милості в Бога (Івана 1:12). Вважати, що ти можеш увійти завдяки своєму послуху – означає продовжувати керувати своїм життям! Він помер за тебе, і лише тому Ти входиш, підкоряючись Йому.

9. “Але ви вибраний рід, священство царське, народ святий, люд власності Божої, щоб звіщали чесноти Того, Хто покликав вас із темряви до дивного світла Свого”

1 Петра 2:9.

“Вони повірили Пилипові, що благовістив про Боже Царство”

Дії 8:12.

“А кожному з нас дана благодать у міру дару Христового. Тому й сказано: Піднявшись на висоту, Ти полонених набрав і людям дав дари!”

Ефесян 4:7-8.

“Коли хто приходить до Мене, і не зненавидить свого батька та матері, і дружини й дітей, і братів і сестер, а до того й своєї душі, той не може бути учнем Моїм! І хто свого хреста не несе, і не йде вслід за Мною, той не може бути учнем Моїм!” *Луки 14:26-27; “І промовив до другого Він: Іди за Мною. А той відказав: Дозволь мені перше піти, і батька свого поховати. Він же йому відказав: Зостав мертвим ховати мерців своїх. А ти йди та звіщай Царство Боже. А інший сказав був: Господи, я піду за Тобою, та дозволь мені перш попрощатись із своїми домашніми. Ісус же промовив до нього: Ніхто з тих, хто кладе свою руку на плуга та назад озирається, не надається до Божого Царства!”*

Луки 9:59-62.

Підсумок: Царство Боже – це оновлення всього світу через вплив надприродних сил – Слова, Духа та Церкви (в якій перебуває Слово і Дух).

“Царство у Твоєму житті” – біблійні тексти та висновки

10. “Він є образ невидимого Бога, роджений перш усякого творива. Бо то Ним створено все на небі й на землі, видиме й невидиме, чи то престоли, чи то господства, чи то влади, чи то начальства, усе через Нього й для Нього створено! А Він є перший від усього, і все Ним стоїть. І Він Голова тіла, Церкви. Він початок, первороджений з мертвих, щоб у всьому Він мав першенство. Бо вгодно було, щоб у Нім перебувала вся повнота, і щоб Ним поєднати з Собою все, примиривши кров’ю хреста Його, через Нього, чи то земне, чи то небесне”

Колосян 1:15-20.

ВИСНОВОК:

- 1. “Усе через Нього й для Нього створено!” а) Через:** саме Ісус створив усе. Тому тільки Він розуміє, що чи хто і як має функціонувати. Його Слово – це “Інструкція виробника”. **б) Для:** усі люди були створені з певною метою – належати Христові. Це означає, що лише Христові належить право власності (Творець має абсолютне, необмежене право).
- 2. “Усе Ним стоїть”:** Оскільки ми були створені для Нього, то деградуємо (зазнаємо тління), коли не підкоряємося Його пануванню. Наша цілісність залежить від того, наскільки ми підкоряємося Йому. “Щоб Ним поєднати з Собою все, примиривши кров’ю хреста Його”. Саме через смерть Христа за гріхи людей Бог поєднує все з Собою. Коли ми покладаємося на смерть Ісуса за наші гріхи, ми примиряємося з Богом, входимо в Царство і маємо повноту життя.
- 3. “Щоб у всьому Він мав першенство”:** Віруючий повинен перевірити кожну сферу свого життя, ставлячи запитання: “Чи має Христос у цьому першість?”

“Що означає дозволити Ісусові бути Господом нашого життя?... Те, що керує нами, і є нашим господарем. Якщо людина прагне до влади, то це прагнення до влади контролює її. Тих, хто шукає похвали від людей, контролюють ті, кому він чи вона прагне догодити. Ми не підконтрольні самі собі. Нас контролює господар нашого життя. Якщо Ісус – наш Господь, то Він є Тим, Хто контролює. Тут не можна торгуватися. Ми не можемо маніпулювати Ним, говорячи: може, домовимося. Якщо Він – Господь, то єдина доступна для нас можливість – творити Його волю, дозволити Йому керувати. Звичайно, Ісус залишається Господом, незалежно від того, чи ми приймаємо Його, чи ні. Його панування та сутність не залежать від нашого вибору. Але наше життя докорінно змінюється залежно від нашого вибору”. – Ребека М. Пайперт (Rebecca M. Pippert)

ПРАКТИЧНІ КРОКИ – ставитися до Ісуса як до Царя означає:

- А. **Послух.** (Не так, як Йона. Він вважав, що зробити те, що Бог наказав йому, означає зруйнувати своє життя). Запитання для самоперевірки: "Чи готовий я бути слухняним у всьому, що б не наказав Бог у цій сфері життя?" Симптом: почуття провини та виправдання самого себе.
- Б. **Покора.** (Не так, як Йов. Він думав, що Бог несправедливий, так, ніби Йов знав, як краще керувати ходом історії людства). Запитання для самоперевірки: "Чи готовий я дякувати Богові за все, що відбувається у моєму житті?" Симптом: тривога, жалість до себе або образу.
- В. **Надія.** (Не так, як Авраам. Він зробив Ісака ідолом – тим, чого він потребував, крім Бога, щоб бути щасливим). Запитання для самоперевірки: "Чи є ще щось, окрім Бога, на що я покладаюсь, щоб досягнути щастя та почуватися гідно?" Симптом: невпевненість (похвала людей стає ідолом), "надмірна цілеспрямованість" (успіх або досягнення стають ідолом), потурання своїм слабкостям (насолоди стають ідолом).
- Г. **Довіра.** (Не так, як Мойсей. Коли Бог покликав його зробити велике діло, він був упевнений, що не впорається). Запитання для самоперевірки: "Чи є в моєму житті проблеми або перешкоди, які я вважаю занадто важкими для Бога?" Симптом: нудьга та розчарування.

П'ять, загальне запитання для самоперевірки:

Якщо ти інколи говориш: "Я послухаюся Христа, якщо...", то ти все ще сидиш на троні свого життя і сам вирішуєш, коли і як тобі діяти. Чи є такі "якщо" у твоєму житті?

Перевірка життя:

1. На основі запитань для самоперевірки, вибери одну чи дві сфери свого життя, в яких ти найбільше потребуєш глибше усвідомити панування Христа. (Зробіть перелік таких сфер життя та поставте собі ці п'ять запитань. **Або** намагайтеся помітити "симптоми" та визначити гріх (непослух), тривогу/образу (неприйняття), ідолів (брак надії) або розчарування (недовіра)).
2. Що ти можеш зробити, щоб дозволити Христові панувати в цих сферах життя?

Зробіть короткий план для кожної сфери життя, який може складатися з таких елементів: **1)** покаяння, **2)** молитва, **3)** зміна ставлення/мислення, **4)** зміна поведінки, **5)** підзвітність.

Від Марка

Значення Царства

Заняття 2 | Марка 1:16-34

Ісус (вірші 14-15) щойно проголосив, що “Царство наблизилось”. Минулого тижня ми говорили, що це твердження залишає декілька таємниць. Перша таємниця – “Хто Він – цей цар?” Царство не може бути без царя. Сказати “Царство Боже гряде” означає сказати “Цар-Бог гряде”. Але хто Він і де перебуває? Марко від самого початку говорить нам, читачам, Хто цей божественний цар. Марка 1:1-4 показує що Богом-Царем є Ісус. А далі ми читаємо, як Ісус поступово відкривав Себе людям, серед яких жив. Коли Він це робить, ми особисто знайомимося з Ісусом та особисто пізнаємо Його унікальне саморозуміння.

Друга таємниця, однак, стосується природи/сутності цього Царства. Якщо Ісус є Царем, то чому Царство лише “наблизилось” (вірш 15)? Чому Він не сказав: “Я вже прийшов, тому Царство Боже настало?” Очевидно, має відбутися ще щось для того, щоб воно “настало”. Що ж іще має статися? Чи буде це військова перемога Божого народу? Якщо ні, то що це за царство? Як до нього “ввійти”? Ця друга таємниця є таємницею і для читачів! Відразу ж після проголошення у вірші 15 ми бачимо, як Марко починає відкривати нам, у чому суть Царства Божого.

1. Що ми дізнаємося про Царство у віршах 16-20?

2. Чого навчають вірші 21-22 про Царство Боже?

3. Чого навчають нас вірші 23-28 про Царство Боже? Як віра в існування злих духів, незважаючи на сучасні упередження стосовно біснування, допомагає нам пояснити те, що відбувається у світі?

4. Над якими сферами життя показано Його владу у віршах 29-34? Що ми тут дізнаємося про Царство?

5. Людям у наш час важко прийняти ідею, що ми повинні повністю підкорити всі свої думки та вчинки Господеві Христу. Що ми можемо сказати людині, якій важко прийняти таку ідею?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Хто є Ісус: Він є Цар, Христос і Син Божий. Він настільки ж могутній, як наперед сказав Іван Хреститель (1:7). Він має надприродну владу.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов, щоб установити нове Царство. Він має владу над духовним і фізичним світом.

Як я маю відповісти? Відповіддю багатьох людей була апатія. Кожен, хто зустрічався з Ісусом, "дивувався", а злі духи сильно противилися Йому.

Від Марка

Значення благодаті

Заняття 3 | Марка 1:35–2:17

Ісус був наділений владою. У Його словах були накази, а Його наказам неможливо було чинити опір. Ісус мав владу зціляти та прощати, що міг робити тільки Сам Бог. Ми також бачимо, що Ісус мав владу сидіти та їсти з грішниками – вчителі закону вважали, що це заборонено. На відміну від книжників, Ісусові не потрібен був авторитет когось іншого, окрім Його Самого.

- 1. Що дивного у віршах 1:35-39 про реакцію Ісуса на Свою популярність? Що ми дізнаємося про особисті пріоритети Ісуса?**
- 2. Що дивного у віршах 1:40-45 про те, як Ісус зцілив прокаженого? Що ми дізнаємося про Його метод?**
- 3. Що дивного у віршах 2:1-5, як Ісус повівся з паралізованим? Чого Ісус нас навчає?**
- 4. Чому у віршах 2:6-12 і Ісус (вірш 10), і книжники (вірш 7) говорять, що потрібна влада, щоб прощати гріхи?**
- 5. Що треба відповісти на запитання Ісуса у вірші 2:9? З якою метою Він поставив це запитання?**

6. Що означають терміни “грішники” та “праведні” у віршах 2:13-17? Чому це доволі несподівано і дивно? Чого тут навчає Ісус?
7. Як у віршах 2:13-17 Левій та його покликання відрізняється від перших учнів та їхнього покликання (див. 1:16-17)? Що є схожим? Що це навчає нас про Ісуса? Про нас?
8. Яка тема об’єднує уривок 1:35-2:1-17? Також перелічіть, що дивного ми дізнаємося про Самого Ісуса.
9. Які висновки могли зробити перші читачі Марка? Що цей уривок навчає нас про те, як ми маємо жити та мислити?

Молитовні потреби

Запам’ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є Христос, Цар та Син Божий. Він має владу уздоровлювати від хвороби та прощати гріхи.

Чому Ісус прийшов: Він проповідував, закликаючи грішників до покаєння.

Як я маю відповісти? Слухачі Ісуса дивувалися. Вони не могли мовчати про Нього (1:45) і ніколи раніше не бачили нічого подібного до Його чудес (2:12). Ісус закликав людей іти слідом за Ним. Ісус може покликати кожного, яким би поганим він не був (2:12-17). Ми також знаємо, що необхідними є покаєння (1:15) та віра (1:15; 2:5). Ми починаємо бачити, що ми є грішниками, яким потрібне прощення. Наголос падає на те, що Ісус робить, а не на те, що робимо ми.

Від Марка

Провина Ісуса

Марка 2:13-3:6

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

У 2:15-17 ми бачимо, що релігійні та моральні люди не цікавились Ісусом тією ж мірою, як нерелігійні та моральні вигнанці. Ісус сказав: “Я не прийшов кликати *праведних*, але *грішників*”. Обидва слова Він використовує з іронією. Слово “праведні” тут означає самоправедні, а слово “грішники” характеризує тих, хто усвідомлює свою гріховність та потребу Спасителя. Ісус перевертає звичайну релігію з ніг на голову. Він не вітає тих, хто отримав високий рівень теологічної точності чи моральної дисципліни. Навпаки, Він застерігає їх, що вони можуть бути найдалше від Нього. У кількох наступних випадках Ісус критикує різні встановлені тоді релігійні та моральні правила і звичаї.

- 1. Прочитайте уривок 2:18-19. а) Чому люди постять? (Чого вони цим намагаються досягнути?) б) Як Ви вважаєте, чому учні Івана так багато постили? (прочитайте 1:4-5) в) Як Ви думаєте, чому учні фарисеїв так багато постили?**
- 2. Розгляньте вірш 2:18. Що говорить нам нарікання на Ісуса та Його послідовників про їхнє ставлення та поведінку?**
- 3. Прочитайте вірші 2:19-20. а) Чи забороняє Ісус постити тут чи в якомусь іншому місці? б) Хто є “нареченим” Ізраїля? (Ісаї 54:4-6; 62:5; Єремії 2:2-3, 32; Єзекіїля 16:1-8). Що Ісус тут заявляє? в) Як образ “весільних гостей” показує, що Його прихід змінив ставлення до духовних дисциплін?**
- 4. Прочитайте уривок 2:21-22. Ісус продовжує пояснювати, як Його прихід змінює релігійні традиції. Що Він говорить?**

5. Прочитайте наведені нижче примітки про значення суботнього відпочинку в Біблії.

- а)** У Старому Заповіті, коли Творець закінчив творіння, Він “спочив” від Своєї праці. Але це не означає, що Бог втомився. Це означає, що Він припинив творити світ і почав керувати світом. Таким чином, *субота* в Біблії означає мир, “відпочинок” та благословення, яким насолоджується творіння за Божого панування. Ісаї 66:1: “Небеса Мій престол, а земля то підніжок для ніг Моїх: який же то храм, що для Мене збудуєте ви?” Отож, відпочинок отожднюється з пануванням Бога.
- б)** Коли ми бунтуємо проти Божого панування, ми втрачаємо суботній спочинок. Якщо ми не під пануванням Господа, то стаємо “неспокійними” та нещасними у своїх гріхах (Ісаї 57:20-21).
- в)** Бог дає Ізраїлю передчуття “відпочинку”, коли вони слухались Його, але то було лише передчуття чогось більшого, що мало настати (Ісус Навин 14:15; 1 Царів 8:56; Євреїв 4:1-10). Він наказав дотримуватися суботнього дня раз на тиждень, що було прооб

Прочитайте 2:23-3:6. а) Що Ісус говорить про Себе, коли твердить, що Він є “Господь і суботі?” б) Як Ісус показує, що вони неправильно зрозуміли суботу, і в чому її правильне значення?

- 6. Підведіть підсумок того, чого ми навчилися, та порозміркуйте про це. Які практичні відмінності мають бути між релігійною людиною, яка намагається бути доброю, та християнином, який розуміє Євангеліє?**

- 7. Як ви можете допомогти своїй групі помітити ознаки сучасних “фарисеїв-євангелістів”?**

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він заявляє, що Він є Молодим, Сином Людським та Господом суботи. Це – відверто провокаційні заяви.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов, щоб розв'язати проблему гріха. Його присутність робить піст недоречним. Він прийшов, щоб принести абсолютно нову систему пріоритетів. Протистояння, що привело до Його смерті, було частиною задуманого Ним плану.

Як я маю відповісти? Цей уривок дає нам найчіткішу на цей момент картину протистояння людей, що призвело до хреста. Придумана людьми релігія не реагує на Ісуса правильно. Людська релігія відкидає Боже верховенство та благодать.

Від Марка

Спільнота Царя

Заняття 4 | Марка 3:7-35

Кожний розділ Євангелія від Марка містить низку випадків із життя Ісуса. Кожен із них розповідає щось про Ісуса – Його силу, мету та розуміння Самого Себе. Так, начебто автор Євангелія сантиметр за сантиметром знімає з Ісуса покривало. Кожне оповідання відкриває трішки більше про те, Ким Він є.

Тепер ми підходимо до нової низки оповідань. Деякі називають розділ 1 “Оповіданнями про владу”, бо він показує Його владу. Деякі називають розділ 2 “Оповіданнями про протистояння”, бо він показує боротьбу мудрості Його благодаті зі світським мисленням і світоглядом. Починаючи з розділу 3, ми бачимо як Ісус будує нову спільноту, новий народ Божий, який втілить у життя Царство Боже. Він будує це суспільство, служачи людям, навчаючи, проповідуючи, даючи поради, зцілюючи та звільняючи.

Оскільки ми постійно будемо бачити, як Він служить іншим, нам треба читати, тримаючи в голові два практичні запитання: **1)** Як Ісус може послужити в моєму житті? **2)** Як я можу послужити в житті інших?

1. Як ви думаєте, чому цей уривок (3:7-35) написаний після Марка 3:6?

2. Як вірші 3:7-12 протиставляються 3:6? Чого навчає нас Марко?

3. Чому Ісус покликав дванадцятьох учнів? Як ви думаєте, чому число “дванадцять” згадується (двічі), наче воно має велике значення?

4. Що цей уривок (вірші 13-19) говорить нам про те, ким ми маємо вважати себе та якою має бути наша поведінка як учнів?

5. Чому Марко розділяє вірші 20-21 та вірші 31-35 віршами 22-30?
Чому вірші 28-29 бентежать людей? Як можна розв'язати ці проблеми?

6. Що у віршах 20-21 та 31-35 Ісус говорить про те, хто є Його сім'єю? Які тут є практичні застосування для нас?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус має велику владу, що походить від Бога. Демони називають Його Сином Божим (вірш 11). Ісус проявляє Себе як Месію, Який кличе справжній Ізраїль із рабства (вірші 13-14, 27; Повторення Закону 18:15,18; Ісаї 49:5). Ісус – Відкупитель, Який кличе Свій народ до Себе на гору, щоб вони були святою нацією (вірші 13-14; Вихід 19:5-6).

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов не лише, щоб спасти, але й щоб судити. Марка 11:1-12 навчає, що тих, хто відкидає Ісуса, Він буде судити.

Як я маю відповісти? Правильний відгук – іти вслід за Ним, слухати Його вчення та слухатися Його волі (вірш 34). Вірші 13 та 27 застерігають нас проти думки, нібито ми можемо зробити це власними силами. Було б абсолютно нелогічним відкинути прощення та сказати, що Ісус безумний чи поганий.

Від Марка

Слово Царя

Заняття 5 | Марка 4:1-34

Це перше місце в Євангелії від Марка, де ми зустрічаємося з особливим методом навчання за допомогою “притч”. На відміну від інших Євангелій, Марко не включає довгі повчання Христа. Тому в цьому Євангелії відносно мало притч. Грецьке слово, що перекладається як “притча”, буквально означає “покладене поруч” – порівняння двох речей та аналогія між ними. Тому притчі починаються словами “подібне до”. Притчами Ісус навчає нас про Царство Боже, порівнюючи його з яскравими конкретними ситуаціями з нашого життя. Притчі містять безмежно глибоке нове повчання. Якщо Ісус запитає: “Чим церква подібна до міста на горі?” (Матвія 5:14), то існує нескінченно багато відповідей на це питання. Притчі викликають глибокі роздуми.

Буде корисно нагадати собі знову, що Ісус має на увазі під “Царством Божим”. Багато людей думають про “царство” як про географічну місцевість, де хтось царює. Наприклад, коли ми чуємо про “царство Гондор”, то, як правило, думаємо про певну географічну державу. Грецьке слово *basilea* (царство), яке використовував Ісус, більше стосується “правлячої сили, влади” царя, а не території, на якій він царює.

- 1. Прочитайте вірші 4:3-9 та 14-20. а) Яка головна думка цієї притчі? б) Що ще вона говорить про Царство Боже? в) Що вона говорить нам про християнське життя?**
- 2. Як, відповідно до слів Ісуса, ми можемо неправильно чути Слово про Царство?**
- 3. Який із чотирьох ґрунтів відповідає Вашому життю зараз? Чому? Який із чотирьох ґрунтів відповідав Вам у минулому? Чому?**
- 4. Про які дві групи людей Ісус говорить у віршах 10-12? Що характерно для кожної групи? Що є “таємницею Царства?”**

5. Прочитайте 4:21-23. Чого навчає нас ця притча?

6. Прочитайте вірші 4:24-25. Чого навчає нас ця притча?

7. Прочитайте вірші 4:26-32. Чого навчають нас останні дві притчі?

8. Як пріоритети Царства Ісуса можуть чіткіше виражатися у Вашому житті?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є Царем, Який установив нове Царство.

Чому Ісус прийшов: Він прийшов, щоб установити Царство. Його Царство поширюється через любов, служіння та істину, а не через силу.

Як я маю відповісти? (вірші 3, 9, 13, 23-24) "Слухай!" У притчі про сіяча Ісус описує три типи неправильних реакцій та один правильний. Слухання Слова повинно бути дуже важливим для нас. Нам потрібно слухати новими вухами!

Від Марка

Віра в Царя

Марка 4:35-5:20

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

У трьох із чотирьох оповідань, які ми збираємося вивчати, Ісус безпосередньо торкається “віри”, а в четвертому оповіданні віра все-таки є головною темою. Тому виникає запитання: “Що означає мати віру в Ісуса, Який приніс Царство?”

Відповідь: Мартін Лютер сказав, що віра складається з трьох частин: *notitia* (докази або знання), *assensus* (прихильність або потяг) та *fiducia* (вірність або відданість). Давайте подивимося на ці складові частини (а також на інші) у тексті.

1. Прочитайте уривок 4:35-41. Зверніть увагу, наскільки детальним є це оповідання. Яке враження ці деталі справляють на читача? (Після короткого обговорення прочитайте та обговоріть Екскурс 1).

ЕКСКУРС 1: Чи дійсно все це відбулося?

Якщо ми прагнемо на основі цих оповідань навчитися віри в Ісуса та довіри до Нього, ми повинні мати докази, що ці події дійсно відбулися. Для оповідання характерна велика кількість дрібних деталей, наприклад, час дня (“вечір”, 4:35), подушка в човні (4:38), де саме спав Ісус (“на кормі”; 4:38), інші човни, що плавали поруч (4:36), вік дівчинки в оповіданні про воскресіння дочки Яіра (5:42), точний арамейський вислів, який вимовив Ісус – “Таліта, кумі” (5:41). Ці деталі є вкрай цікавими з таких двох причин:

По-перше, вони достовірні. Експерти з давньої історії та культури говорять нам, що в той час у рибацьких човнах була подушка, яку зберігали під сидінням стернового для тих, хто не ловив рибу і не керував човном (Лейн “Євангеліє від Св. Марка” (Lane, *The Gospel According to St. Mark*, р. 176). Якщо б хтось складав легенду про Ісуса пізніше – через багато років, то мало ймовірно, що вона містила б таку достовірну інформацію про побут і культуру часів Ісуса.

По-друге, вони не є необхідними. Вони не відіграють важливої ролі ані в розвитку сюжету, ані в описі персонажів. Таким чином, давній автор не мав би жодної необхідності записувати ці деталі, якби джерелом інформації не був очевидець, який добре їх пам’ятав.

Перші читачі Євангелій розуміли відразу, що автори не подають їм казки, епоси або якісь вигадані оповідання. У такому випадку ці оповідання є або добре обдуманим і дуже витонченим обманом, або ж історичними оповіданнями, але вони не можуть бути “міфами” (такими як грецькі, римські або німецькі міфи про їхніх богів), як твердять деякі критики Біблії.

Інше важливе спостереження – наскільки правдиво, без лестощів, Євангеліє змальовує 12 апостолів (4:38, 40; 5:31). Багато критиків стверджують, що ці євангельські події насправді не відбувалися, але були придумані ранньою церквою, щоб відповісти на питання, розв'язати диспути та забезпечити послух і підкорення церковній владі.

Іншими словами, якщо в церкві була суперечка щодо демонів, то лідери церкви писали оповідання про те, як Ісус виганяв демонів або навчав про демонів. Таким способом вони могли розв'язувати проблеми між собою. Але чому, якщо рання церква придумувала ці оповідання, вона зображала апостолів такими немічними та схильними постійно помилятися. Яка за цим стояла мотивація? Ми знаємо, що рання церква мала багато доктринальних суперечок і їй доводилося вдаватися до вчення та авторитету апостолів, щоб підтримувати єдність та згоду. То чому ці негативні речі було записано? Логічна відповідь – вони були записані просто тому, що насправді сталися. Треба зробити висновок, що детальні розповіді в Євангелії є сильним підтвердженням, що вони є оповіддю про реальні історичні події. Якщо ми збираємося вірити в Христа, то повинні знати про це.

2. Прочитайте вірші 4:35-41. Що це оповідання говорить нам а) про особу Христа? б) про віру в Христа?

3. Прочитайте уривок 5:1-20. Які ознаки “демонічного впливу” ми бачимо у цьому чоловікові? (Після короткого обговорення прочитайте та обговоріть Екскурс 2: Складність зла)

ЕКСКУРС 2: Складність зла

У нашій сучасній культурі люди все ще переважно скептично ставляться до існування демонів. Якщо людина є атеїстом, то, відповідно, вона заперечуватиме існування злих духів. Але це непослідовно, коли хтось вірить у Бога, в добру надприродну Особу і при цьому відмовляється вірити в те, що є злі надприродні істоти. Проте коли ми віримо в існування демонічних сил, то це проливає світло на багато що з того, що ми знаємо про світ та життя.

По-перше, існування демонічних сил пояснює, чому психологічні проблеми є такими складними. Раніше “лікарі душі” розуміли, що депресія, страх, гнів і внутрішнє заціпеніння можуть бути такими глибокими та важкими проблемами через те, що у них є багато різних взаємозв'язаних коренів та причин.

Наші проблеми можуть мати фізіологічні, психологічні, моральні та демонічні джерела/причини. Згідно з Біблією, демони можуть звинувачувати та спокушати, а також збуджувати та загострювати всі інші фактори, що робить емоційні в'язниці дуже глибокими та закритими на два замки.

2) **По-друге**, існування демонічних сил може пояснити постійні соціальні лиха. У певній культурі панують злі, несправедливі соціальні системи, що призводить до руйнівних наслідків, хоча жоден окремий представник системи гніту не здається "настільки вже поганим". Подумайте про пересічну білу людину в суспільствах із расовою ізоляцією. Дуже-дуже мало хто з них був сповнений ненависті, це не були злі люди, але вони були учасниками системи, яка в цілому була набагато злішою, ніж окремі її ланки. В Руанді багато християн піддалися спалаху геноцидної люті, під час якої одні племена вирізали дощенту інші племена. Як це можна пояснити? Святе Писання вказує, що за людськими установами, урядами або країнами можуть стояти демони, стаючи причиною їхніх злих дій.

Отож, неможливо назвати всю долю та все зло в світі результатом гріховних рішень та вчинків окремих людей. Злі духи великою мірою підсилюють, загострюють та ускладнюють прояв у наших серцях гріха проти Бога, один проти одного та проти самих себе. Люди опиняються у глибоких психологічних та соціальних прірвах гріховності та недоли, які, за Біблією, є результатом діяльності демонів. Але Ісус показує, що Він Своєю владою може зцілити всі недуги в найтемніших та найпотаємніших частинах людської душі – кожної людини окремо і суспільства в цілому. Він здатний подолати сили, що поневолюють нас. Це дозволяє нам побачити в екзорцизмі Ісуса зразок того, як працює Царство. Тут ми починаємо бачити, що Царство Ісуса – це щось більше, ніж просто мій особистий послух Його волі. Ісус приходить у моє життя не лише як Законодавець, але також як Визволитель та Цілитель. Він приніс не лише нові правила, але й новий "прояв" Своєї царської uzдоровлюючої сили. Чому? Вперше ми бачимо, що альтернативою того, щоб мати Ісуса за нашого Господаря, є інша неправдива та поневолююча сила, яка господарюватиме в нас. Не кожна людина є біснுவатою, як цей чоловік (вірші 23-24), який втратив повний психологічний контроль над собою. Але апостол Павло говорить в Ефесян 6 та в інших місцях, що ми постійно боремося проти демонічної "влади". Все, що ми вважаємо найважливішим у житті (наприклад, кар'єру) стає "господарем" та поневолює нас своєю владою. У тому випадку, коли кар'єра стає ідолом, вона постійно змушує нас працювати, обманює наш розум так, що ми починаємо заперечувати, ніби багато працюємо, руйнує міць нашої сім'ї і т. п. Коли Ісус приходить у наше життя та стає найвищим Господом, Його Царство починає зцілювати нас від такого заперечення, починає зцілювати наше сімейне життя, починає визволяти нас від тривоги про гроші та про роботу. Він стає абсолютним Спасителем, а тому й абсолютним Господом (Царем). Чим більше в нашому мисленні домінує чиста благодать, тим більше Царство поширюється через наше життя та визволяє нас від неправдивих господарів та спасителів. Так працює "Євангеліє Царства". Коли я підкоряюся Його пануванню, Він оточує мене Своєю благодаттю та приводить мене до Свого Царства, і я стаю новою людиною.

4. Прочитайте уривок 5:1-20. Що це оповідання говорить нам а) про особу Христа?
б) про віру в Христа?

5. У якій сфері свого життя тобі варто більше довіряти Христу?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є всемогутній і має владу над ордами демонів, над хворобами та над смертю. Він залишається всемогутнім, навіть коли спить. Навіть коли Ісусові протистоять великі сили, Він перемагає.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов, щоб зв'язати "дужого" сатану та визволити людей з-під його руйнівного впливу. Ісус прийшов, щоб іти і до язичників, і до євреїв.

Як я маю відповісти? Відповідь людей у наведеному уривку – страх, а не просто здивування чи віра (вірші 6:6, 9:23, 10:52, 11:22). Страх протиставляється вірі: якби в учнів була віра, вони б не боялися шторму. Демони боялися Ісуса, і люди з Гадарину теж помилково боялися присутності Ісуса. Але учні мали правильний страх перед силою слова Ісуса. Він являє Себе як Христос і Бог. Господь вимагає віри, яка визнає Його силу та покладається на неї навіть у жахливих обставинах. Коли ми усвідомлюємо Його силу, наша віра наповнює нас відчуттям благоговіння.

Від Марка

Віра та сила

Заняття 6 | Марка 5:21-43

У цьому уривку переплітаються два випадки або оповідання з життя Ісуса. Друге оповідання – про жінку з кровотечею (вірші 25-34) – розміщене між двома частинами першого оповідання, про воскресіння дочки Яіра (вірші 21-25). Коли дві історії таким чином поміщаються поруч, ми можемо припустити, що автор прагне, щоб ми пізнали важливі істини, порівнюючи та протиставляючи ці два випадки.

- 1. Яку спільну головну думку можна побачити в цих двох оповіданнях та у двох попередніх оповіданнях (про втихомирення шторму та звільнення біснுவатого)?**
- 2. Що у віршах 25-26 було причиною страждань жінки? Чого це навчає нас про прихід до Христа через віру?**
- 3. Прочитайте вірші 24 та 30-32. Якщо великий натовп “тиснувсь до Нього”, чому ніхто інший, крім цієї жінки, не отримав силу Ісуса?**
- 4. Прочитайте вірші 27-34. а) Які слабкі сторони чи недоліки ми спостерігаємо у вірі жінки? б) Як це оповідання може бути великим підбадьоренням для людей зі слабкою або недосконалою вірою?**
- 5. Прочитайте вірші 27-34. а) Що жінка зрозуміла правильно про свою віру? б) Які добрі мотиви могли бути в неї для того, щоб приховувати те, що вона доторкнулась?**

6. Що говорять нам слова у вірші 30, коли читаємо, що з Ісуса мала “вийти сила”, щоб жінка зцілилась?
7. Як ви думаєте, чому у віршах 32-34 Ісус виявляє бажання, щоб люди дізналися про неї?
8. Прочитайте вірші 21-25; 35-43. а) Як Яір виявляє віру в Ісуса? (див. Івана 3:1-2). б) Чого навчає нас затримка (у служінні Яіру через служіння жінці)?
9. Прочитайте вірші 39-43. а) Як ви вважаєте, чому Ісус сказав: “Не вмерло дівча, але спить!”? б) Що показує нам метод, яким Ісус здійснив чудо?
10. Як могло змінитися життя учнів після того, як вони стали очевидцями цих подій? Як може змінитися наше життя в результаті віри в істини, що розкриваються в цьому уривку?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус проявляє Свою могутність в обставинах, які по-людськи є безнадійними: заспокоює шторм, виганяє легіон демонів, uzдоровлює прокаженого, воскрешає з мертвих дочку Яіра та торкається нечистого і робить його чистим.

Чому Ісус прийшов: Він прийшов, щоб зробити нечисте чистим, повернути знедолених до нормального життя та навіть перемогти смерть. Він приймає тих, кого відкидає цей світ.

Як я маю відповісти? Відповіддю людей повинна бути віра без жодних сумнівів та компромісів. Всі інші ресурси є марними та недостатніми.

Молитовні потреби

Від Марка

Відкинення Царя/Пастир-Цар

Марка 6:1-56

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Всі ці випадки говорять про те, що Слово Боже відкинули. Навіть посилаючи учнів на служіння, Ісус бере до уваги те, що буде багато неприйняття і протистояння євангельській вістці (6:11). Інша тема цього уривка: "Хто це?" Кожна частина уривка показує різні реакції людей на Ісуса, але всі вони були далекими від істини. Кульмінація уривка – вірші 8:27-30.

- 1. Чим, відповідно до віршів 2-3, жителі рідного міста Ісуса "спокушалися" щодо Нього (вірш 3)? Чому для них було так важко повірити в Нього?**
- 2. Як сьогодні Христос та Його послання все ще залишається для людей каменем спотикання? Як люди все ще чинять так само і сьогодні?**
- 3. Чому Марко у віршах 5-6 говорить, що Ісус "тут учинити не міг чуда жодного" (однак розповідає нам, що Він уздоровив деяких хворих)?**
- 4. Чого це навчає нас щодо того, як сьогодні сила Христа може діяти в нашому житті?**
- 5. До чого Ісус готує Своїх послідовників у віршах 7-13? Які корисні принципи для нас сьогодні ми можемо почерпнути звідси?**

6. Розповідь про смерть Івана Хрестителя у Марка довша, ніж в інших Євангеліях. Також вона виглядає як дигресія (відступ від теми). Що може бути причиною такої особливості? Що намагається сказати Марко?
7. У вірші 34 Ісус дивиться на нас як на овечок, а на Себе як на Пастиря. а) Що говорить про нас те, що Він уподібнює нас до овечок? б) Що говорить про Нього те, що Він уподібнює Себе до Пастиря?
8. Прочитайте вірші 30-34. а) Як у цих віршах Ісус показує, яким є пастир? б) Як у цих віршах Ісус показує, що пастир робить? (Зверніть увагу на слово “і” у вірші 34)
9. Прочитайте вірші 35-37. Що Ісус намагається донести до учнів у бесіді, описаній у цих віршах? Яким чином Він Сам є прикладом того, чого їх навчав?
10. Що нагодування 5 000 людей навчає нас про Ісуса, Його особу та Його служіння? (Підказка: чому Марко двічі називає це місце “безлюдним”, хоча видно, що поруч були розташовані міста, де можна було купити їжу?)
11. Прочитайте вірші 45-52. З якою метою Ісус вирушив на інший бік озера? (Зверніть увагу, що вони не були в небезпеці. А також зауважте, що Він “хотів їх минути” – вірш 48)

12. Прочитайте вірші 51-52. Яка загальна риса характеру завадила учням зрозуміти значення чуда нагодування 5 000 людей та ходіння Ісуса по воді? Як ми можемо цього уникнути?
13. Якщо ми дійсно віримо та застосовуємо на практиці вчення, що Ісус є нашим Пастирем, то як це практично вплине на наше життя?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: У розділах 1-5 ми дізнаємося, що Ісус мав надзвичайну божественну владу, щоб перемогти сатану, пробачити грішників і перемогти саму смерть. Тут ми дізнаємося, що Ісус – обіцяний Месія Ізраїлю, Відкупитель, Який є Самим Богом.

Чому Ісус прийшов: Здійснюючи чуда, що нагадують вихід із Єгипту, Ісус показує, що Він прийшов заради відкуплення. У цьому уривку ми бачимо, що Ісус:

- Як Добрий Пастир навчає та скеровує Своїх людей.
- Дає хліб надприродним чином, як у часи Мойсея.
- Проходить через море, як у часи Мойсея.
- “Минає” у славі, що вказує, що Він – Яхве-Відкупитель.

Але водночас Він молиться про те, щоб вони не увійшли у спокусу шукати популярності навіть у служінні проповіддю.

Як я маю відповісти? Попередні розділи заохочували нас до покаяння, віри та слухання. Тут наголос падає на усвідомлення, що Ісус – Відкупитель. Учні не розуміли Ісуса, тому що вони були “жорстокосердними”, перебували практично в такому ж стані, як і вороги Ісуса.

Молитовні потреби

Від Марка

Релігія проти Євангелія I

Заняття 7 | Марка 7:1-23

Закон Мойсея перелічував кілька передумов, які робили людину недостойною поклоніння:

- дотик до мертвого тіла (*Числа 19:11-22*);
- заразні захворювання шкіри, наприклад, нариви, рани або висипи (*Левит 13:1-46*);
- грибок на одязі, предметах або в будинку (*Левит 13:47-14:57*);
- будь-які виділення з тіла – чи то природні (сперма, менструація, води при народженні дитини), чи патологічні (діарея, грибки, кровотеча або витік гною) (*Левит 12 та 15*);
- вживання в їжу продуктів, що вважалися нечистими (*Левит 11 та Повторення Закону 14*).

Якщо людина занечищувала себе чимось із переліченого (або через дотик до іншої нечистої людини), вона певний період часу не могла входити до Божої святині, а потім мусила омитися водою для очищення (*Левит 15:8-10*).

Біблія вимагала, щоб на подвір'ї храму омивалися тільки священики (*Левит 30:19 та 40:13*), а не всі люди. Але старці розробили додатковий "рубіж" (що називався "халака"), до якого входили конкретніші та суворіші правила, ніж ті, що в Біблії. Вони вимагали, щоб кожен омивав руки, щоб бути чистим. Ісус, однак, не захотів, щоб Його учні були зв'язані такими переданнями.

1. Старозавітні "закони про чистоту" використовували бруд як символ гріха. Чому ця метафора не є відповідною? (Чим вплив гріха на душу подібний до впливу бруду на тіло?)

2. Прочитайте вірші 1-5. а) Для своєї громади релігійні лідери додавали певні моральні настанови до тих, що вказані у Писанні. Така практика має певні позитивні та негативні сторони? б) У підсумку, добре це чи погано і чому? в) Як християни "додають" до закону сьогодні?

Якщо людина назвала свої кошти "**корбан**", то протягом свого життя вона не була зобов'язана віддавати їх Богові – це призвело до зловживання, про яке говорив Ісус.

3. Прочитайте вірші 6-13. а) Як у цих віршах Ісус відповідає на запитання фарисеїв (чому Він ігнорує передання старших)? б) Назвіть приклади, як ми можемо робити це сьогодні?
4. Прочитайте вірші 6-7. Як ви вважаєте, як людина може “поклонятися” Богові та “шанувати” Його, але при цьому мати серце, “далеке від Нього”?
5. Прочитайте вірші 14-23. Що в цих віршах Ісус говорить нам про СПРАВЖНЮ нечистоту?
6. Назвіть усе, що ми дізнаємося про християнське вчення про гріх із віршів 13-23.
7. Подивіться на вірш 19. Як Ісус міг просто “очистити всю їжу”? Чи Він перекреслив велику частину Писання? Див. Матвія 5:17-18.
8. Які головні думки можна виокремити із сьогоднішнього заняття? Для кожної думки назвіть можливі застосування на сьогодні.

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Увесь текст 6:31-10:45 відкриває Ісуса як Відкупителя. Цей текст показує, від чого потрібно відкупити людей.

Чому Ісус прийшов: Ісус засудив людську релігію, розроблену на основі Старого Заповіту. Він натякає, що відкупить від гріха, показуючи, що причиною розділення з Богом є гріх. Ісус проголошує Закон Мойсея застарілим. За Нового Заповіту всі можуть спастися, не тільки євреї.

Як я маю відповісти? Придумана людьми релігія неправильно встановлює діагноз і не може запропонувати зцілення. Джерело зла – наші гріховні серця. Люди хочуть мати конкретні правила, щоб досягти праведності перед Богом, але Ісус представляє Себе як єдиний шлях до праведності перед Богом.

Молитовні потреби

Від Марка

Релігія проти Євангелія II

Марка 7:24-37

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Тир – місто, що було розташоване за географічними межами Ізраїлю. Подорож Ісуса до Тира – єдиний записаний епізод, коли Він виходив із Ізраїля. Відвідати Тир означало зайти на “нечисту” територію поган.

Ми повинні розуміти, що принаймні ці перші випадки мають прямий зв'язок з ученням Ісуса про природу гріха в Марка 7:1-23. Закон Мойсея вимагав, щоб ті, хто поклоняється, були ритуально чистими, фізично здоровими, не мали б контакту з мертвими тваринами або людьми, утримувалися від цілого переліку нечистої їжі тощо. Мета цих правил – служити наочними посібниками, які вказують, що нам потрібно бути святими перед Богом. Хвороби, тління та бруд символізували гріх. Релігійні вожді, однак, дивились на ритуальну чистоту не як на символ святості, але, по суті, як на саму святість. У результаті вони додавали до біблійних законів ще більше правил і наказів, передань старших. Вони вірили, що можна догодити Богові, скрупульозно оберігаючи себе чистим від нечистих людей, місць та справ. Ісус стверджує, що вони абсолютно неправильно зрозуміли мету старозаповітніх законів. Гріх – це насамперед внутрішня проблема, проблема серця. Гріх неможливо виправити зовнішнім омиванням, але тільки внутрішнім духовним перетворенням.

- 1. Прочитайте вірші 24-26. Чому Ісус пішов у “землю тирську”? Чи Він просто хотів знайти час для Себе? Або здійснити служіння? Чому ця подорож має важливе значення і описана після уривку 7:1-23?**
- 2. Розгляньте вірші 24-26. Подумайте, як Марко підкреслює, що Ісус опинився в “нечистій” ситуації.**
- 3. Що незвичного та вражаючого у віршах 26-27 ми знаходимо а) в проханні жінки та б) у відповіді Ісуса на її прохання?**
- 4. Як вона відреагувала у віршах 28-30? Чого це навчає нас про те, як прийняти Христа вірою?**

5. Прочитайте вірші 31-37. а) Що унікального ми бачимо в цьому зціленні у порівнянні з попередніми uzдоровленнями? Чому Ісус робив усе це? б) Як ви вважаєте, чому Марко продовжує розповідати про зцілення Ісуса?

6. Перегляньте ще раз ці два випадки та сформулюйте, які практичні уроки можна з них взяти.

Від Марка

Ким є цей Цар?

Заняття 8 | Марка 8:1-30

Тепер ми підійшли до середини Євангелія. До цього автор, Марко, давав відповідь на питання: "ХТО ЦЕ?"

Все, що Ісус робив чи говорив, допомагало читачам поступово зрозуміти, Ким Він є. Тепер ми підходимо до першого з двох кульмінаційних моментів Євангелія: один із них розміщений в середині книги, а інший – в кінці. В обох моментах важлива особа "прозріває" та відкрито визнає, що Ісус має "Ім'я, що вище над кожне ім'я". Тут, у 8:29, Петро говорить: "Ти Христос", тобто обіцяний Месія-Цар, Який принесе на землю Боже Царство і зцілить від усякого зла. А потім в кінці Євангелія в 15:29 сотник біля хреста стверджує: "Чоловік Цей був справді Син Божий!" Спочатку один із Його учнів розуміє, Ким Він є, і нарешті весь світ зрозуміє, Хто Він такий. Але реакція учнів на всі докази до цього моменту, описаного в 8:29, свідчить про значний брак розуміння. До них все ніяк "не доходило", вони не розуміли очевидного.

- 1. Чим відрізняються чуда нагодування у віршах 1-10 та в 6:30 і далі? З якою метою Марко описав тут це чудо?**
- 2. Чому фарисеї просили знамення в 11 вірші? Чому Ісус не дав їм знамення? Чого це навчає нас про те, якою має бути наша віра в Ісуса?**
- 3. Що Ісус намагається донести до Своїх учнів у віршах 14-21? Що навчає нас їхня нездатність розуміти про нас самих?**
- 4. Прочитайте вірші 22-26. Чому Марко розмістив розповідь про зцілення між докорами фарисеям та учням і розповіддю про визнання Петра?**

5. Прочитайте вірші 27-30. а) Що запитання Ісуса говорить нам про Нього? б) Що відповідь Петра говорить нам про Ісуса?

6. Прочитайте вірш 30. Чому Ісус наказує Петрові нікому не розповідати, Ким Він є? Чи треба нам мовчати? Чому?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Христос, Цар-Відкупитель! Саме на це вказували чуда нагородування.

Чому Ісус прийшов: Він прийшов відкупити тих, хто чує, бачить і розуміє, Ким Він є.

Як я маю відповісти? Існує достатньо свідчень про те, Ким є Ісус. Опис Його служіння у першій половині Євангелія від Марка показує, що ми не можемо виправдатись, посилаючись на незнання. На нас лежить відповідальність за нашу відповідь. Тих, хто залишається невірними, Він буде справедливо судити. Проте ніхто не може зрозуміти, доки Ісус не відкриє очей. Суду можна уникнути лише завдяки благодаті Бога та Його втручання.

Частина II

Що Ісус при- йшов зробити?

Від Марка

Слідування за Царем І

Заняття 9 | Марка 8:31–9:1

ВСТУП ДО ДРУГОЇ ЧАСТИНИ ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАРКА

Книга Марка поділяється на дві частини, кожна з яких складається приблизно з 8-ми розділів. Перша частина починається з проголошення головної думки “першої половини”: “Боже Царство наблизилось!” (Марка 1:14-15). Це приводить до визнання Петра у 8:29: “Ти Христос”. Тепер друга половина починається з проголошення головної думки “другої половини” в Марка 8:31-38. А кульмінацією є визнання сотника під хрестом у 15:29 – “Чоловік Цей був справді Син Божий!”

Тепер, коли Ісус відкриває більш виразні подробиці Своєї місії, Він також детальніше пояснює, що означає слідувати за Ним. У першій частині Він говорить людям іти вслід за Ним (1:17-18, 20; 2:14-15), але тепер Він починає пояснювати, що охоплює це слідування. Як Ісус бере хрест, так і ми повинні робити. Як хрест і слава пов'язані між собою в житті Ісуса, так вони будуть пов'язані між собою в нашому житті. Ця дивна тема представлена нам у другій половині Євангелія від Марка, починаючи з цього місця.

1. Прочитайте вірші 31-32. Чому ці вірші здаються несподіваними, навіть суперечливими у світлі вчення всієї першої половини Євангелія від Марка?
2. У вірші 31 слово *треба* відіграє головну роль у реченні. Що цей вірш говорить нам про те, що Ісус прийшов зробити?
3. Прочитайте вірші 32-33. Чому Ісус суворо докорив Петрові та як Петро є застереженням для нас сьогодні?
4. Що у вірші 35 означає перша фраза “зберегти душу” (35)? Що означає перша фраза “погубити душу” (35)? Що означає друга фраза “погубити душу” (35)? Що означає друга фраза “зберегти душу” (35)?

5. Як вірші 34 та 36 проливають світло на значення вірша 35?

6. Прочитайте вірш 9:1. Як дехто з присутніх міг побачити Царство Боже, що прийшло в силі, перш ніж він помере?

7. У християнстві є дивне поєднання сили та немочі. Як Ісус виявляє це поєднання у Своїм служінні? Як ми можемо побачити це дивне поєднання у Петра у віршах 32-33? Як ми бачимо це в житті, до якого нас закликає Ісус у віршах 34-37?

8. Як ми можемо наслідувати Ісусів приклад немічності?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Христос, Син Людський та страждаючий Слуга.

Чому Ісус прийшов: Він царюватиме в силі, але Він має постраждати та померти.

Як я маю відповісти? Йти вслід за Ісусом – означає йти вслід за страждаючим Слугою. Щоб по-справжньому йти вслід за Ним, ми повинні відкрито визнавати Його та ціле Його вчення. Невід'ємною частиною слідування за Ісусом є хрест. Він не дає нам іншого прикладу.

Від Марка

Ісус на горі; Ісус із гори

Марка 9:2-29

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Ми бачили, щойно Петро визнав Ісуса Месією (8:29), Ісус відразу ж почав навчати: "Так, але я Месія, який прийшов, щоб Його вбили". Петро докорив Йому (8:31-32), таким чином видно, що лише неймовірні зусилля з боку Ісуса зможуть зробити якусь "тріщину" в упередженнях учнів. Тепер ми перебуваємо у другій половині Євангелія від Марка і вже побачили видимий контраст із першою. Ісус тепер постійно говорить про Свої страждання та смерть і робить це так, що учням дуже важко сприйняти. Цей уривок починає відповідати на питання про сутність життя Христа та причини, чому Йому потрібно було померти.

Ісус преобразився перед ними (вірш 2), це означає, що преображення відбулося заради учнів і було призначене, щоб навчити їх про Його особу та служіння. Тому нам треба поставити собі запитання: "Чого навчає нас преображення?"

1. Прочитайте вірші 2-8. Що надприродна сяйність Ісуса (вірші 3-4) та сходження хмари (вірш 7) говорять нам про особу та служіння Ісуса? (Згадайте хмару та яскраве світло з книги Вихід).
2. Розгляньте вірші 4-12. Що присутність Мойсея та Іллі, а також голос із хмари говорять нам про особу та служіння Ісуса?
3. Розгляньте вірші 2-8. Чому голос із неба додає наказ: "Його слухайтеся!"? Чого це навчає нас?
4. Як Ви вважаєте, чому преображення відбулося одразу після першого повчання Ісуса про Його смерть? Чому це важливо не лише для учнів, але й для нас?

5. Що у віршах 11-13 Ісус мав на увазі, говорячи про Ілля? Чого Ісус намагається навчити їх про це?
6. Прочитайте вірші 14-29. Якою була головна мета цього чуда? Звідки ми про це знаємо? Чому Марко розміщує це оповідання саме тут – між двома пророцтвами про смерть Месії (8:31-9:13 та 9:30-32)?
7. На основі віршів 19 та 23 – в чому Ісус вбачав основну проблему людей? Чому Ісус так різко говорив із учнями? Чому вони не могли впоратися з ситуацією?
8. Що ми дізналися про віру з цього місця Писання? А що про молитву?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Сином Людським, про Якого згадано в Даниїла 7. Він – Старий днями, Син Божий, Якого любить Бог-Отець. Він – Месія, перед Яким мав прийти Ілля (Малахії 4) та на Якого вказує Старий Заповіт.

Чому Ісус прийшов: Ми вже знаємо на основі 8:31, що Йому треба було померти. Чому Він мусив померти? Марка 9:2-13 пояснює, що на це була воля Бога. Це було частиною плану Бога Отця, як примирити грішників із Собою. Марка 9:9-29 дає початок відповіді з точки зору потреби людей. Ніхто з людей не міг зламати владу сатани, який намагається зробити людей глухими, позбавити їх усього людського та, зрештою, знищити.

Як я маю відповісти? Ми маємо прислухатися до вчення апостолів про хрест. Ми не повинні слухати вчення Ісуса так, як це робили учні. Але маємо слухати з упевненістю в Писанні, в якому записано, що говорив Ісус.

Від Марка

Слідування за Царем II

Заняття 10 | Марка 9:30-50

Ісус почав говорити Своїм учням, що Він – Месія, але прийшов, щоб бути відкинутим і померти. Він повторює це тут, у 9:31. Першою реакцією Його послідовників було просто нерозуміння значення Його слів (вірш 32). Це не вміщалось в їхній шаблон, тому вони й абсолютно не розуміли. Уявіть собі, що ви берете участь у виборчій кампанії і хочете, щоб певну людину обрали президентом. І ось одного дня вона говорить: “Послухайте, ось чим закінчиться виборча компанія. Я не лише зазнаю поразки, але моя опозиція вб’є мене”. Послідовники такої людини відразу ж подумали б, що вона жартує або хоче спонукати їх краще працювати. Отож, тепер ми можемо зрозуміти, чому учні були такі спантеличені! Але також ми бачимо й іншу реакцію. Страх. Вони не хотіли визнати, наскільки їх це збентежило (вірш 32 – “*боялись Його запитати*”). Учні боялися: а раптом Він говорив серйозно? Їхні страх і гордість не дозволяли їм визнати, якою мірою вони спантеличені та налякані цим ученням.

З цієї причини ми бачимо, що в останній частині Євангелія від Марка Ісус проводить набагато більше часу з учнями, щоб просвітити їх (вірш 30 – “*Він не хотів, щоб довідався хто, бо Він Своїх учнів навчав*”).

Настав той етап, коли Ісус більше займався інтенсивним навчанням Своїх учнів про значення смерті та воскресіння (тобто про Євангеліє).

- 1. Яке значення має використання титулу “Син Людський” кожного разу, коли Ісус навчав про Свою смерть (8:31; 9:12; 9:31)? (Прочитайте Даниїла 7:9-15 та запитайте, що це за особа, яка вона). Яку істину Ісус намагається донести?**
- 2. Як суперечка учнів у дорозі (вірші 33-34) показує, що вони не зрозуміли повчання Ісуса про Його неминучу смерть?**
- 3. У віршах 36-37 Ісус порівнює учнів з дітьми. Чого Він навчає про Себе та про нас цією метафорою?**

4. Що цією метафорою про турботу про дітей Ісус говорить нам, яким людям ми повинні служити?
5. Тепер поміркуйте ретельно над фразою “приймає в Моє Ім’я”. Що вона говорить нам про те, як ми повинні служити один одному?
6. Що ми дізнаємося про учнів на основі того, як Іван учинив з цим чоловіком? (вірш 38)
7. Ісус продовжує відповідати Іванові у віршах 39-50. Прочитайте це не як випадковий набір висловів, але як послідовне виправлення неправильних поглядів учнів щодо “іншого учня”.
8. Ісус говорить про пекло частіше, ніж будь-яка інша особа в Біблії. Що Він каже нам тут? Які висновки можна зробити?
9. Як можна втілити в життя істини, про які ми дізналися на цьому занятті?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус, проголошений Син Божий (вірш 7), все ще використовує титул Син Людський, що підкреслює Його велич (вірш 31). Але, на диво, Він порівнює Себе з маловажною дитиною (вірш 37). Будучи першим від усіх, Він стає останнім і слугою для всіх (вірш 35).

Чому Ісус прийшов: Бог послав Його, щоб померти, Його “передано” (це слово вказує і на людську зраду, і на Божий задум) людям, щоб вони вбили Його (вірш 31). Ми ще не усвідомлюємо, наскільки жахливим є гріх (вірш 42-48). Гріх веде до смерті та пекла, де вже нічого не вдієш, щоб уникнути “невгасимого” вогню та мук (вірш 48). Нам негайно треба спастися від цього, перш ніж ми будемо осуджені.

Як я маю відповісти? Головна думка цього уривку полягає не в тому, що ми можемо виправити свій гріх, покавшись у своїй релігійній гордості, але в тому, що ми – безпорадні грішники і нам потрібен Спаситель.

Молитовні потреби

Від Марка

Зустріч із Царем

Марка 10:1-31

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

У першій частині Євангелія від Марка наголос падає на те, **Ким є** Ісус та на Його служіння всім людям. У другій частині Євангелія від Марка наголос падає на те, **що** Ісус прийшов зробити та на Його повчання учнів. На перший погляд може здатися, що деякі випадки, описані в цьому розділі, не відповідають такій структурі, але нам слід розглянути їх уважніше. Суперечка з фарисеями закінчується особистою бесідою Ісуса з дванадцятьма учнями (вірші 10-12). Розмова з багатим юнаком зумовила довгий діалог Господа з учнями (вірші 22-31). Головною турботою Ісуса все ще залишається намагання навчити їх про значення Своєї смерті.

Вступ до суперечки про шлюб

Серед єврейських рабинів існувала велика суперечка щодо підстав для розірвання шлюбу. В Повторенні Закону 24:1-4 Закон Мойсея говорить, що якщо чоловік “знайде якусь ганебну річ” у своїй дружині, то може розірвати шлюб із нею, написавши розвідного листа. Таким чином Бог через Закон Мойсея впорядкував та узаконив розірвання шлюбу. Але виникало запитання: що означає “якась ганебна річ”? Рабин Гіллеля навчав, що це може бути будь-що, що не подобається чоловікові. Рабин Шаммай, з іншого боку, навчав, що тут іде мова лише про видиму статеву невірність. Іншими словами, одна школа дотримувалася дуже ліберального погляду на шлюб – що ці стосунки призначені для насолоди та зручності і їх можна розірвати, якщо вони не приносять щастя. Інша школа була прихильником дуже консервативного погляду на шлюб – це стосунки, що зобов'язують до відданості та взаємної турботи, і їх можна розірвати лише за крайніх обставин. Більшість фарисеїв дотримувалися дуже ліберальної точки зору. (Це дивно, на перший погляд, але дивись нижче). Суперечка точилася навколо того, на яких підставах можна було розірвати шлюб та над глибшим питанням щодо суті та мети шлюбу.

1. Прочитайте вірші 1-12. Як ви вважаєте, чому фарисеї хотіли порадитися з Ісусом щодо розірвання шлюбу?

2. Яку точку зору щодо розірвання шлюбу прийняв Ісус – “ліберальну” чи “консервативну”?

3. Прочитайте вірші 10-12. а) Чи виправляє Ісус Мойсея і тепер скасовує старозавітний дозвіл на розірвання шлюбу? б) Як тоді нам слід розуміти це, здавалося б, категоричне твердження проти розірвання шлюбу?
4. Прочитайте вірші 13-16. Як ви вважаєте, що означає прийняти Царство Боже, немов дитя?
5. Прочитайте вірші 17-31. а) Чому перша відповідь Ісуса цьому багатому юнакові є такою несподіваною у світлі віршів 13-16 та всього Євангелія? Яку мету Він намагався досягти? б) Чому Його друга відповідь є такою несподіваною? Якої мети Він намагався досягти?
6. Чому Ісус у вірші 21 відіслав у смутку того, кого полюбив?
7. Чого Ісус навчає нас про багатство у віршах 23-31? Як ви вважаєте, чому багатство є такою духовною пасткою? Що обіцяє Ісус у віршах 29-31, і як ми можемо сьогодні “втратити” та “здобути” щось із цього?
8. Прочитайте 2 Коринтян 8:9. Ми знаємо те, чого не знав багатий юнак. Як це може зробити наказ Ісуса для нас радісним?

9. Чи проходить одна тема через усі три уривки Писання? Що ці уривки говорять нам про вхід до Царства Божого?

10. Як можна застосувати істини, про які ми дізналися сьогодні?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Знову ж таки, ми бачимо Ісуса як наділеного владою Царя, Який пояснює справжнє значення Писання та вказує, хто ввійде та хто не ввійде до неба. Він також є і Слугою, Який приймає діток.

Чому Ісус прийшов:

Щоб судити: у розділі 2 Ісус сказав, що прийшов покликати грішників. У розділі 7 Він навчав, що основною проблемою людини є гріх. Тепер Він докоряє всім у смертному гріху – фарисеям, багатим і дванадцятьом.

Щоб спасти: Але також Він стверджує, що ті, хто прийде до Нього, визнаючи свою безпомічність, будуть благословенні, спасуться, успадкують вічне життя та увійдуть до Царства Божого. Тут насправді йде мова про справжнє повернення з полону та обітниці, дані Авраамові. Мета Його першого приходу – спасти людей від остаточного суду, який відбудеться під час другого приходу.

Як я маю відповісти? Готовність пожертвувати всім заради слідування за Ісусом відображає впокорене серце, але не є ділом, здійснюючи яке, ми здобуємо Божу прихильність. Ми повинні визнати, що не можемо заслужити права увійти до неба, але маємо довіряти Богові, щоб Він зробив те, що по-людськи здається неможливим.

Молитовні потреби

Від Марка

Значення Його смерті

Заняття 11 | Марка 10:32-52

Ми вже побачили, щойно Петро визнав Ісуса Месією, як Євангеліє від Марка переносить центр уваги з особи Христа на діло Христа. Тепер, коли ми вже знаємо, Хто Він є, нас цікавить: що Він прийшов зробити? У цьому уривку ми маємо третю спробу Ісуса навчити Своїх учнів про значення Своїї смерті. (Перші дві були у 8:31-32 та 9:31-32). Цього разу Христос дає нам більше деталей Своїї смерті, ніж раніше. Але ключовий прогрес для читачів полягає в тому, що вперше нам сказано не лише те, що Він помре, але й чому Він це зробить. Тут Він починає пояснювати значення та мету Своїї смерті. Багато хто вважає, що 10:45 є ключовим віршем усього Євангелія, який поєднує та підсумовує всі думки Марка про те, Ким є Ісус та що Він прийшов зробити.

- 1. Порівняйте вірші 10:32 з 9:31 та 8:31. Які нові деталі та поняття додає Ісус до вчення про Свою смерть?**
- 2. Як запитання (вірш 35) і прохання (вірш 37) Якова та Івана показують, що вони все ще не розуміють значення хреста, “слави” та “величі”? б) Що прохання Якова та Івана, а також відповідь Ісуса навчають нас про молитву?**
- 3. а) Що таке “чаша” та “хрещення”? Прочитайте Ісаї 41:17-23.
б) Як ми повинні розділяти їх із Ісусом?**
- 4. Прочитайте вірш 45. Що Ісус говорить про Свою смерть (особливо коли називає її “відкупом”), чого Він не казав нам раніше?**

5. Прочитайте Ісаї 53:2-12. Якщо (а це цілком імовірно) Ісус мав на увазі це пророцтво, у що ще Він вірив щодо Своєї неминучої смерті?
6. Що Ісус говорить про нас, коли каже, що помре як викуп за нас? (Наступне запитання: що означає, що ми є "в рабстві"?)
7. Прочитайте вірш 45. Це твердження Ісуса, попри його теологічну глибину, є надзвичайно практичним. Як Він використовує вчення про заступницьку викупну жертву в житті учнів?
8. Це останнє чудо зцілення Ісуса. Як ви вважаєте, чому Марко розмістив його саме тут? У чому Вартимей є прикладом для нас?
9. Що з того, про що ви дізналися сьогодні, є для Вас особисто найкориснішим і вражаючим? Як це може практично вплинути на Ваше життя?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус – Відкупитель, Син Людський і Син Давидів. На відміну від поганських царів, Ісус справді є Господом і має всяку владу. Але Його царювання проявляється через здатність умалити Себе; Він також є Страждучим Слугою (Ісаї 52-53) та заступницькою жертвою (Вихід 12 та Левит 16), викупом, за допомогою якого нас відкуплено.

Чому Ісус прийшов: Бог говорить, що Ісус повинен померти за наші гріхи. Наш гріх дуже серйозний, ми не можемо спасти себе. Тепер ми дізнаємося, що Ісус прийшов не лише проповідувати та закликати грішних вірити в Нього, але й померти замість нас – таку ціну заплатив Він, щоб визволити нас від пекла.

Як я маю відповісти? Починаючи з Марка 8:32, дванадцять учнів ніяк не могли прийняти необхідність хреста та не розуміли, ким вони є насправді. У цьому уривку вони нарешті прийшли з порожніми руками, але не розуміли, що й цього замало. Ви нічого не можете вдіяти, але Бог повинен щось зробити. Гріх – настільки серйозна проблема, що божественний Син Людський прийшов замість нас померти, щоб нас спасти. Коли ми зрозуміємо це, наші уявлення про велич будуть перевернуті з ніг на голову.

Молитовні потреби

Від Марка

Останній храм

Марка 11:1–12:17

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Біблійно-теологічне тло Марка 11-15

Щоб краще зрозуміти значення триумфального входу та очищення храму (в Марка 11) та й увесь уривок Марка 11-15 (де події відбуваються в храмі та навколо храму), нам потрібно глибше зрозуміти багате старозаповітне тло.

1. Ще на початку Бог дає нам “святиню” – місце, де можна жити в присутності Бога та зустрічатися з Ним віч-на-віч. Цією святиною був Едемський сад (Буття 2:8-9; 3:8-9) – місце повного задоволення та спілкування з Богом. Це було місце досконалого миру та гармонії.
2. Але через гріх нас вигнали зі святини Божої присутності – вогняний меч був поставлений на вході до Саду (Буття 3:24). Символічно це виражає істину, що платою за гріх є смерть. Дорога назад, у присутність Бога, закрита через справедливість. Немає такої дороги, якою можна було б повернутися у присутність Бога, уникнувши вогняного меча.
3. В пустелі Бог створив переносну святиню, скинію, де люди могли наближатися до Нього та зустрічатися з Ним (Вихід 25:22). Справжньою престольною залом святини було Святеє Святих, відділене товстою завісою із зображеннями херувимів та пальм (Вихід 26), що нагадувало про Едемський сад. Але у Святеє Святих мав право заходити тільки первосвященик і тільки раз на рік. Він мав проходити “під мечем” із кров’ю жертвоприношення, яка символізувала умилювання за гріх, понесення покарання, щоб можна було ввійти у Божу присутність. Наприкінці поклоніння у скинії Бог благословляв людей Своїм миром (Числа 6:24-27). Слава Божої святості, шехіна, мешкала за завісою святини, і жоден грішник не міг туди зайти.
4. Хоча Бог дозволив Соломонові побудувати стаціонарну земну святиню (1 Царів 8:41-43), все ж таки Він натякає, що Син Давида побудує постійний “дім” для Бога і для нас (2 Самуїла 5:6-10; 7:1-16). Оскільки Соломон не є Його справжнім сином, цей храм було зруйновано (1 Царів 11:11-13; 2 Царів 25:8-11). Під час полону Єзекиїл пророкував про новий храм, який побудує новий Давид (Єзекиїла 37:24-28; 40-43). Він буде значно величнішим, ніж храм Соломона. Слава Господня буде наповнювати його (Єзекиїла 48:35), і він стане таким великим, що всі народи землі прийдуть до нього й увійдуть до нього (Єзекиїла 37:28).
5. Той храм, який побудували євреї після повернення до Ізраїлю з вавилонського полону, не виконав цього величного пророцтва. Коли було закладено фундамент, старші люди плакали, тому що бачили, що ця будівля буде значно меншою за величиною, ніж храм Соломона (Ездри 3:12). Побудований після вигнання храм існував у часи Ісуса. Таким чином, це не був той храм, про який звіщали пророцтва (Огії 2:1-8). Той храм буде побудований тоді, коли прийде Месія, новий “Давид”.
6. Захарії 9-14 вкрай важливе для розуміння Марка 11. Захарії 9:9-12 пророкує про Месію, Який “гряде, справедливий і повний спасіння,

покірний, і їде на ослі, і на молодім віслюкові, сині ослиці”. Закінчення пророцтва приголомшує: “Буде того дня на кінських дзвінках: **Святе Господеві...** І буде усяке горня в Єрусалимі та в Юді святістю для Господа Саваота... І того дня не буде вже більше купця в домі Господа Саваота” (Захарії 14:20-21). Тут нам сказано, що цар, який повернеться, перетворить усе місто, навіть цілий світ у величезне Святеє Святих. Це – захоплююче і вражаюче видіння. Навіть увесь посуд буде святим, як посуд храму Господнього. Святеє Святих розшириться і охопить увесь світ, що навіть ханааненяни (купці) будуть святими і житимуть у домі Господа (Захарії 14:21). Це означає, що Месія не просто побудує будівлю, але через Нього Бог буде присутній на всій землі. Він **буде** дверима до Бога, останнім храмом.

7. Марка 11 фактично показує, як Ісус виконав пророцтво Захарії, а таким чином і всі пророцтва Старого Заповіту, що пов’язують Месію з храмом. Іван пояснює ще детальніше, ніж Марко. Він говорить: *“І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його”* (1:14). Іван також згадує, що після першого очищення храму Ісус називає Своє тіло храмом (2:19-21). Іван записав слова Ісуса: *“Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене”* (Івана 14:6). Ісус – це останній храм. У Марка 15:38 розповідається, як це може бути – завіса храму розірвалась надвоє зверху донизу. Ісус пройшов під мечем (Буття 3:24). Він прийняв меч на Себе. Він був первосвященником, Який відкривав дорогу до Святеє Святих, але став жертвою за нас. Він заплатив ціну, щоб двері для нас відкрились.
8. У Марка та в інших Євангеліях Ісус зображається як “останній храм”. Таким способом Він приносить нам спасіння, незмірні багатства та мудрість. Розірвання завіси символізує “викид” Божої царської та зцілюючої присутності в цей світ – це і є прихід Царства. Що це все означає?
 - а. Це означає, що Христос загалом є не Вчителем, а Спасителем. Ось чому Марко більше зосереджується не на Його моральних повчаннях, а на тому, Хто Він є та що Він зробив. Він прийшов, щоб відкрити нам дорогу до Бога.
 - б. Це означає, що бути християнином в основному не полягає в тому, щоб бути доброю людиною, яка дотримується певних переконань і моральних норм. Це практичне перетворення серця та новий напрямок життя. Ми відроджуємося, коли віримо (Івана 3:3), тому що в нас тепер перебуває та могутня присутність, яка колись хитала гори, жахала людей і вбивала все живе, що наближалось. Бо ми – ті, хто віримо в Ісуса, – тепер є храмами, в яких живе Святий Дух Бога (1 Коринтян 6:19; 2 Коринтян 6:16).
 - в. Це означає, що бути християнином дає нам доступ до Божої присутності через молитву зараз і доступ до Божого лона в майбутньому. Можливість бачити сяяння Божої слави та Його обличчя, чого так сильно прагнув Мойсей (Вихід 33:18), є тепер нашим привілеєм (Івана 1:14; 2 Коринтян 4:6).

г. Це означає, що бути християнином робить нас учасниками та партнерами Христа в Його ділі поширення по всьому світу Його цілющої могутньої сили та Царства. Так, як Ісус є храмом, так і ми також є останнім храмом, "живим камінням" у ньому (1 Петра 2:4-10). Так, як Ісус є Первосвящеником, так і ми є "священиками", які можуть і самі наблизитися до Бога (Євреїв 4:14-16), і інших привести до Нього (Євреїв 13). Так, як Ісус є дверима до неба (Івана 1:51; Івана 14:6), так і ми пов'язані з небом (Колосян 2:20; Филип'ян 3:20). Так, як Ісус є Помазанцем (Луки 4:18), як і храм був помазаний, так і ми помазані (1 Івана 2:20). Всі твердження та пророцтва про храм сходяться в одне в Ісусі – Він і жертва, і священик, і жертівник, і світло, і хліб, і кров очищення. Тому що всі обітниці Божі стають "Так" в Ісусі (2 Коринтян 1:20).

Від Марка

Суд Царя

Марка 11:1-26

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

З 11-го розділу починається останній період життя Ісуса. Ми звернули увагу, що в попередньому розділі (Марка 10:46-52) Він дозволяє людям (наприклад, Вартимею) відкрито називати Його Месією. Це може означати лише одне – непотрібно нічого іншого перед розп'яттям! Він знає, що відкрите проголошення того, Ким Він є, стане причиною страти, отож, починається зворотній відлік часу. Розділи з 11 по 15 описують лише один тиждень Його життя, але цей опис займає майже третину Євангелія від Марка. Ця диспропорція показує, що Євангелія не є просто біографіями. Ці розділи описують кульмінацію служіння Ісуса, виконання Ним Свого головного завдання, а не просто Його кінець.

- 1. Прочитайте вірші 1-6. Цілі шість віршів присвячені опису того, як знайшли молодого осла, верхи на якому їхав Ісус. Прочитайте Захарії 9:9. Чого навчає нас те, що Ісус так добре все розпланував? Які тут є особисті практичні застосування для нас?**
- 2. У вірші 2 Ісус чітко підкреслює, що то був молодий осел, “що на нього ніхто ще з людей не сідав”. Яке це має значення? Що це символізує?**
- 3. Прочитай вірші 8-10. Що ми дізнаємося з реакції та вигуків натовпу?**
- 4. Прочитайте вірші 12-14 та 20-25. Чому Ісус прокляв фігове дерево? Оскільки це “життєва притча”, то як вона вчить нас жити?**

5. Прочитайте вірші 12-19. а) Чому Ісус очистив храм? Що це навчає про Ісуса, нас самих і Євангеліє? б) Як очищення храму та прокляття фігового дерева пов'язані між собою?
6. Що обіцяє Ісус у віршах 22-24 та вимагає у вірші 25? Як це пов'язано з Його судом над фіговим деревом і храмом?
7. Почитайте вірш 25. Подумайте про Ісусове очищення храму з практичної точки зору. Що ми можемо дізнатися тут про правильний та неправильний гнів?
8. У вірші 11 Ісус не просто в'їжджає до Єрусалима. Цей вірш показує, що Його триумфальний в'їзд був до храму. Поділіться на основі прочитаного а) однією думкою, яка найкраще допомагає Вам зрозуміти місію Ісуса та б) однією думкою, яка найкраще допомагає Вам зрозуміти християнське життя.

Від Марка

Влада Царя

Марка 11:27–12:17

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Цей уривок показує, що Ісус повторювався. Такі повторення в Марка не є недоліком творчої уяви з боку автора. Насправді вони передають нам важливий урок. Ісус мав сказати лише декілька основних істин, але їх важко було сприйняти. Мудрі християни усвідомлюють, що ціле їхнє життя було довгим процесом пізнання одного чи двох Божих уроків.

Ми знову бачимо, що Ісус, замість того щоб навчати Своїх учнів про значення Своїєї смерті, докоряє релігійним лідерам та натовпам людей протягом наступних декількох розділів. Ми повертаємося тут до теми першої половини Євангелія від Марка: “Хто це?” Прилюдний тріумфальний в’їзд Ісуса зв’язав руки первосвященикам, книжникам і старшим народу (Марка 11:27). Вони не могли продовжувати ігнорувати Його – вони мусили або дискредитувати, або знищити Його. Тріумфальний в’їзд був фактично закликом Ісуса: “Коронуйте мене або вбийте”. Не було сумніву в тому, що вони оберуть.

1. Прочитайте вірші 11:27-33. а) Що вони запитали в Ісуса? б) Чому це їх так сильно турбувало? в) Чому відповідь Ісуса була такою влучною?
2. Які практичні застосування ми можемо взяти для себе з цієї дискусії?
3. Прочитайте уривок 12:1-12. Чому Ісус розповідає цю притчу релігійним лідерам і як вона пов’язана з попередньою дискусією?
4. Прочитайте уривок 12:1-12. а) Які дивні заяви робить Ісус про Себе в притчі про виноградник? б) Прочитайте 1 Петра 2:4-8. У вірші 10 Ісус змінює метафору з виноградника на будівлю. Чого Він навчає нас цим?

5. Які практичні застосування ця притча має для нас?

6. Прочитайте уривок 12:13-17. Що спільного це запитання має з іншими подіями, які ми розглядали сьогодні? Як воно впливає з них?

7. Якою була відповідь Ісуса та яким чином віруючі можуть застосувати це сьогодні?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ми знову ж таки бачимо верховну владу Ісуса не тільки через Його заяви, що Він є Сином Божим та Месією, на Якого вказував Іван, але також через Його повний контроль над так званими “вождями” Ізраїлю.

Чому Ісус прийшов: Притча про працівників у винограднику занурює прихід Ісуса в контекст усієї компрометуючої історії Ізраїлю. Він прийшов так, як раніше приходили пророки, щоб вимагати від Ізраїлю те, що належить Богові. Але, коли бунтівний Ізраїль вб'є Посланця, Він воскресне з мертвих і, на диво віруючих, право турбуватися про Божий народ у них буде забрано.

Як я маю відповісти? Проблема невіруючих полягає в бунті, а не в незнанні (12:12a). Їм слід визнати, Ким є Ісус (11:27-33), шанувати Його (12:6) та віддати Богові те, що Йому належить (12:17). Але замість цього вони бажають захопити увесь спадок (12:7), бояться лише людей (11:32; 12:12b), ігнорують серйозні застереження (12:9-12) та намагаються скомпрометувати Ісуса (12:17).

Від Марка

Вчення Царя

Заняття 12 | Марка 12:18-44

Цей уривок продовжує низку “гарячих запитань”, скерованих на те, щоб піймати Ісуса на слові. Він майстерно приймає ці запитання і так само, як добрий захисник справляється з м'ячами, які котяться по землі, спокійно підіймає кожний з них і кидає назад! В одному випадку Він досить сильно кинув назад і перейшов у наступ, повністю перемагаючи їх. Ісус ніколи не ухилявся від важких запитань. Інколи люди в церкві відкидають важкі запитання зі словами: “Не запитуй, просто вір”. Ісус такого не робив. Цікаво зазначити, що Ісус не просто читає серію лекцій, щоб надати людям інформацію. Він навчає у відповідь на конкретні ситуації та запитання.

З одного боку, ми дізнаємося, що ставити Ісусові запитання – це дуже небезпечно! Він ніколи не дозволяє, щоб запитання залишалось на абстрактному або інтелектуальному рівні, робить особисті застосування та спонукує нас проаналізувати своє становище та посвячення.

- 1. Прочитайте вірші 18-27. Ісус використовує декілька різних аргументів, щоб показати садукеем їхні помилки. Назвіть ці аргументи.**
- 2. Що ми можемо знати про життя після смерті та які висновки зробити згідно з Ісусовими словами?**
- 3. Прочитайте вірші 28-30. Чому відповідь Ісуса вчителю закону видавалася їм такою дивною? (Вірш 34: “І ніхто не насмівлювався вже питати Його”). Чого це навчає нас про нас самих? Як це розповідає нам більше про Закон?**
- 4. Прочитайте вірші 32-34. У якому сенсі питання книжника було мудрим, і чому Ісус сказав, що він недалеко від Царства?**

5. Прочитайте вірші 35-40. Чому здавалося таким дивним, що цар Давид назвав людину “мій Господь”? Яке неправильне розуміння Месії Ісус виправляє цим запитанням?
6. Твердження Ісуса у віршах 38-40 йде після низки суперечок із релігійними лідерами. Як те, що Він тут говорить, відображає те, що ми бачили у розділах 11 та 12?
7. Прочитайте вірші 41-44. Чому Марко розмістив це оповідання про вдову тут?
8. Прочитайте вірші 12:18-44. Який аспект вчення Ісуса є найскладнішим для Вас? Як можна більше слідувати “вченню Царя?”

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Месія і, відповідно до Старого Заповіту, це означає, що Він незрівнянно більший за Давида нащадок Давида, але також і Син Божий. Тому Він має владу тлумачити Писання та визначати, хто близько до Царства Божого, а хто далеко. Царство Боже, Боже царювання “наблизилось”, тому що Ісус був присутній на землі (див. 1:14-15).

Чому Ісус прийшов: Як Месії, Йому тепер належить вся наша відданість. Замість того, щоб жити для себе, ми повинні жити для Бога.

Як я маю відповісти? Цей уривок містить два негативні та два позитивні приклади.

Нам потрібно остерігатися, щоб не заперечувати (ані теоретично – як садукеї, ані практично – як фарисеї), що буде воскресіння, а тому і суд, і спасіння. Таке заперечення ігнорує вчення Писання про силу Божу.

Нам потрібно остерігатися загалом релігії книжників, які шукали поваги від інших та робили себе ідолами. Така релігія може виглядати дуже святою, але вона не спонукає віддавати належне Богові та ближньому.

Ми повинні намагатися проявити таке розуміння Божих вимог, як у мудрого книжника. Ісус хвалить його не тому, що він виконав дві найбільші заповіді, але тому, що він знав: вони є стандартами, згідно з якими нас будуть судити, і що релігійність не може замінити їх дотримання.

Ми повинні намагатися проявити таке повне посвячення, як у вдови, не тільки фінансово, але й особисто. Вона віддала фактично “все своє життя” (див. 8:34-37).

Молитовні потреби

Від Марка

Цей світ не існуватиме вічно

Марка 13:1–47

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Вступ до есхатології

Християни не в усьому погоджуються між собою щодо деталей вчення Біблії про “кінець світу”. (Богословський термін про цю сферу вчення – *есхатологія*). З одного боку, нам варто пам’ятати, що основне вчення Нового Заповіту на цю тему і не могло б бути яснішим: Ісус Христос особисто і видимо повернеться наприкінці віку, щоб судити та відновити увесь світ. Серед тих, хто приймає достовірність Біблії, практично всі погоджуються з цим фактом. Дехто підрахував, що приблизно четверта частина Нового Заповіту присвячена проголошенню цієї істини. Якщо ми відкидаємо вчення про другий прихід Христа, то фактично відкидаємо достовірність усього Нового Заповіту. Ісус повернеться.

Але, з іншого боку, окрім цього основного вчення, християни з подібними переконаннями та посвяченням не змогли дійти згоди щодо деталей другого приходу Господа. Однією з причин цього є те, що багато біблійного пророцтва подається у літературному стилі, що називається “*апокаліпсис*”. У кожного літературного стилю є власний набір правил тлумачення. Ми не інтерпретуємо поезію так само, як історичну оповідь. Але якими є правила тлумачення пророцтва? Існує спокуса дивитися на “апокаліпсис” як на історичну оповідь, але написану заздалегідь. Однак насправді своєю образною мовою та неоднозначністю він більше подібний до поезії. Говорячи коротко, дуже важко зрозуміти біблійне пророцтво. (Коли ми дивимося, як автори Нового Заповіту тлумачили старозаповітні пророцтва про народження Христа, то бачимо, наскільки складними є ці пояснення. Наприклад, подивіться Матвія 2:14, де цитується Осії 11:1 як пророцтво про те, що Ісус піде до Єгипту. Чи тлумачили б ви Осії 11:1 як месіанське пророцтво, якби Матвій не пояснив цього?)

Що це означає? По-перше, це означає, що ми повинні дотримуватися наших переконань про есхатологію з певною обережністю та покорюю. Якщо ми дотримуємося своїх поглядів на пророцтва та кінець віку з такою ж упевненістю, як вчення про Христа та Євангелія, то ми проявляємо самовпевненість. Що дає нам право думати, що ми є набагато мудрішими, ніж більшість інших християн? (Кожний окремий погляд на кінець світу є точкою зору меншості – ось наскільки розділена церква у тлумаченні деталей!)

По-друге, нам, однак, не слід просто уникати будь-яких дискусій про деталі. Наші точки зору мають вплив на те, як ми живемо у світі. Наша “есхатологія” (як ми побачимо) може зробити нас або дуже оптимістичними, або дуже песимістичними щодо життя в цьому світі, а це впливає на те, як ми витрачаємо свої гроші та свій час.

Отож, ми повинні вивчати цю тему – з покорюю, але вивчати.

Приводом до промови Ісуса було його пророцтво про зруйнування храму. Храм був будівлею, що справляла глибоке враження. Йосип Флавій, єврейський історик, говорить нам, що кожен камінь був приблизно 11 метрів завдовжки, 3 з половиною метри заввишки та 5 з половиною метрів завширшки. Тому коли Ісус сказав, що "не залишиться тут навіть камінь на камені, який не зруйнується!", Він пророкував про дуже жахливу подію та величезну руйну. Ми знаємо, що це пророцтво збулося. У 70 р. н. е. римська армія під проводом Тита зруйнувала Єрусалим. Вони зрівняли храм із землею, що мало послужити уроком та застереженням для бунтівників. Ця додаткова інформація є важливою для кожного читача цього уривка.

1. Оскільки Ісус пророкував у вірші 2 про страшенно велику руйну, то який період історії людства, на думку учнів, Він описує? (Тобто що мали на увазі учні під словами "це" та "все те" у своєму запитанні у вірші 4?)

2. Прочитайте вірші 5-13 та 14-23. Після прочитання обведіть запитання, на яке Ісус відповідає в поданому уривку.

A-1 "Коли буде кінець храму?" A-2 "Які будуть ознаки того, що це має статися?"

B-1 "Коли буде кінець світу?" B-2 "Які будуть ознаки того, що це має статися?"

Вірші 5-13: A-1 A-2 B-1 B-2

Вірші 14-23: A-1 A-2 B-1 B-2

3. Як ви вважаєте, чому зруйнування храму та Єрусалима було важливим для християн?

4. Прочитайте вірші 24-27, 28-31 та 32-37. Після прочитання обведіть запитання, на яке Ісус, на Вашу думку, відповідає у наведеному уривку.

5. Зробіть список істин про другий прихід Ісуса Христа на землю на основі віршів 5-37.

6. Прочитайте вірші 32-37. Ми знаємо, що Ісус повернеться, але не знаємо, коли це станеться. Яке практичне значення має ця дилема “знаємо та не знаємо”?

7. Поміркуйте хвилинку, як би змінилися Ваше життя та поведінка, якби ви серйозно сприйняли те, що дізналися про повернення Царя?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є істинним Месією, Сином людським та Сином Божим. Він зараз відсутній (вірші 5-23), але повернеться (вірші 24-37). Коли Він прийде у славі, всі пізнають, Хто Він є.

Чому Ісус прийшов: Він прийшов, щоб принести суд, але це ще не останній суд над світом. Він прийшов, щоб послати Євангеліє до вибраного зі всіх народів Нового Ізраїлю. Коли Він повернеться і здійснить суд, Його народ збереться.

Як я маю відповісти? Відкиньте лжехристів та лжепророків, як би вони не захоплювали та як би не запевняли, що знають дату повернення Ісуса. Ми повинні поширювати Євангеліє в світлі приходу Ісуса. Останній суд може настати в будь-який час.

Від Марка

Цар готовий

Заняття 13 | Марка 14:1-26

Цей розділ розпочинає “страсне оповідання” Євангелія від Марка – розповідь про смерть Христа. Передбачення та пояснення закінчилися. Тепер ми спостерігаємо за тим, що відбувається. *“Розповідь про зраду, арешт, засудження та страту формує кульмінацію Євангелія та об’єднує головні думки та теми, які були розвинуті протягом всієї оповіді”* (Лейн; *“Євангеліє від Марка”*, (Lane; *The Gospel According to Mark*), с. 485).

1. Прочитайте вірші 3-9. Чому жінку розкритикували за її дію (вірші 4-5)? Чому Ісус назвав її вчинок добрим?
2. У чому конкретно ми маємо бути схожі на неї?
3. Прочитайте вірші 10-12, 20-21. Негативним прикладом є Юда. Він виглядає як віруючий, але насправді ним не є. а) У чому всі ми схожі на Юду? б) Чим справжній християнин відрізняється від Юди?
4. Прочитайте вірші 18-20. Чому Ісус підкреслює, що зрадник – один із Дванадцятьох? Що вони розкривають про себе своєю реакцією? Чим вони відрізняються від жінки, яка розбила пляшечку?
5. Прочитайте вірші 12-26 та Вихід 12:1-20. Коли Ісус під час Пасхальної вечері говорить “Це тіло Моє і кров Моя”, Він проводить паралель між Пасхальними подіями і Своєю місією. Які існують паралелі і чого вони можуть навчити нас?

6. Перелічіть усе, що ми конкретно дізналися про значення смерті Христа з учення про те, що Він є нашим Пасхальним Агнцем.

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Як земний Ізраїль спасався від смерті в Єгипті кров'ю агнів (Вихід 12), так Ісус, істинний Пасхальний Агнець, спасає Своєю смертю справжній Ізраїль від смерті. Він є Страждаючий Слуга, Який помирає за багатьох (Ісаї 53:12). Він повністю всім керує. Він є Царем.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов померти не за достойних, але за недостойних та віддати Своє тіло та кров, щоб відкупити гріхи людей з усіх народів. Це робить Його смерть дивною доброю новиною.

Як я маю відповісти? Хоча все більше здається, що начебто кожен зречеться розп'ятого Христа – це ще не кінець. У вдячному поклонінні ми можемо віддати хвалу за смерть "Пасхального Агнца".

Від Марка

Страждання від руки Своїх друзів

Марка 14:27-52

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Наступні три частини Євангелія від Марка розглядають, як Ісус страждав від руки друзів, ворогів та Отця. Ці заголовки взято з навчального посібника під назвою “Читай, відзначай, дізнавайся”, які багато років використовувала церква Сейнт Геленс Бішопс Гейт (St. Helen’s Bishops Gate). Ці заголовки показують нам, що страждання Христа були багатограними: фізичними, розумовими і духовними. Необхідно розуміти глибину того, що Він витримав заради нас, щоб ми могли буди вдячними за щедроту благословень, які принесли Його страждання. Також це показує, як нам витримувати випробування в нашому житті.

Примітка: Сьогодні ми лише поверхнево розглянемо вірші 27-31, роблячи тільки декілька приміток. Буде за краще розглянути ці попередження про зречення Петра разом із пізнішими розповідями про те, що і як Він зробив.

1. Зверніть увагу, як у віршах 27 та 49 Ісус постійно згадує про пророцтва під час Своїх випробувань. а) Що це говорить нам про смерть Ісуса? б) Як вчення про хрест допомагає нам зносити страждання та несправедливість у нашому власному житті?
2. Протиставте реакцію Ісуса на смерть (прочитайте вірші 33-34, 36) із реакцією багатьох християн-мучеників в історії Церкви (читайте нижче). Чому існує така різниця?
3. а) Що слово “чаша” говорить нам про страждання Ісуса? (Згадайте Марка 10:38.) б) Багато людей відкидає вчення про пекло та гнів Божий. Який вплив це має на їхнє усвідомлення любові Христа?
4. Що означає слово “Авва” та що воно говорить нам про страждання Ісуса?

5. Як в цьому уривку Ісус проявляє послух Своему Отцеві?

6. Чому послух Ісуса має для нас таке велике значення? Який вплив це має на нас?

7. Як іще приклад Ісуса в саду дає нам багато практичної втіхи та повчання?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є повноцінною людиною. Його страждання – реальні, і Він боявся хреста. Але Він є слухняним Сином Божим, Який готовий померти і виконати цим старозавітне пророцтво (вірші 27, 49).

Чому Ісус прийшов: Він прийшов пити “чашу” Божого гніву, зазнати покарання за гріхи замість людей. Ніхто інший не міг би зробити цього; Він залишився абсолютно один. І не було іншого шляху. Тільки Сам Бог міг заплатити за гріхи людей, віддавши життя замість людей.

Як я маю відповісти? Ми будемо соромитися Ісуса і Його слів, якщо не зрозуміємо хрест і не будемо пильнувати та молитися про Божу допомогу. Ми не зможемо робити це, якщо не зрозуміємо, що ми всі схильні спати, забувати про молитву та терпіти поразки.

Від Марка

Страждання від руки Своїх ворогів

Заняття 14 | Марка 14:53–15:15

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Тут взаємопов'язані три події: **а)** Допит Ісуса перед Синедріоном (вірші 55-64); **б)** зречення Петром Ісуса (вірші 53-54; 66-72); **в)** Суд над Ісусом перед Пилатом (15:1-15).

Синедріон до і після часів Христа був верховним судом євреїв під римською окупацією. Він складався в основному з трьох груп людей: первосвящеників (переважно "ліберальних" за своїми переконаннями садукеїв), книжників і старійшин (остання група загалом складалася з фарисеїв). Його сфера повноважень була достатньо широкою в часи Христа. Він мав владу не тільки над релігійними єврейськими церемоніями, але й певну владу притягувати до кримінальної відповідальності. Синедріон міг проводити арешти. Йому було дано право вести справи, які не вимагали страти, тому що засудження до страти мали бути підтверджені римським прокуратором.

1. Прочитайте уривок 14:53-72. Чи забезпечили Ісусові чесне слухання – чи судили Його справедливо? Чому "так" чи чому "ні"?
2. Прочитайте 14:58. Спочатку Ісуса звинувачують у тому, що Він сказав, що зруйнує і побудує храм за три дні. В чому це звинувачення хибне? Але в якому сенсі це звинувачення справедливе?
3. Прочитайте вірші 14:61-62. Ісуса звинувачують у богохульстві. Чи Він винний у цьому звинуваченні?
4. Прочитайте вірші 14:66-72 (див. також 14:27-31). У чому подібні переживання Петра та Ісуса в той час? Як реакція Петра протиставляється реакції Ісуса?

5. Як нам уникнути того, що зробив Петро?

6. Прочитайте 15:15. Чому Марко включає цікаву примітку, що Варавву звільнили замість Ісуса? Тобто чого звільнення Варавви навчає нас про діло, яке Ісус здійснив на хресті?

7. Кого в оповіданні Марка можна звинуватити в смерті Ісуса, якщо такий є? Подумайте про всі події, що підводили до Його страти.

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус вперше робить публічні заяви. Він є Месія-Цар Ізраїлю, Син Божий і Син Людський, Той, Хто сидітиме праворуч Отця та прийде судити у славі. На Його невинність вказують ті люди, які більше за всіх намагаються довести Його вину. Як страждаючий Слуга, Він реагує на їхні глузування мовчанням.

Чому Ісус прийшов: Ісус не прийшов, щоб бути таким Царем царів, якого ми хочемо. Його несправедливо звинуватили, що Він є таким і вбили за це. Він прийшов, щоб бути таким Царем царів, Який насправді нам потрібний, Який помер не лише від рук таких же бунтівників-убивць, якими є ми, але й замість них.

Як я маю відповісти? Синедріон ненавидів Ісуса. Петро та натовпи відреклися від Нього, коли настали гоніння. Пилат був придушений цьогосвітніми турботами (див. 4:15-19). Контраст між Христом та всіма, хто відкинув Його, описано тут не для того, щоб ми краще йшли за Його прикладом у майбутньому, але щоб показати нашу безпомічність і потребу у спасінні. Він прийшов покликати не праведників, а грішників (2:17).

Від Марка

Страждання від руки Свого Отця

Заняття 15 | Марка 1:35–2:17

Нам слід пам'ятати, що Марко завжди має дві причини, щоб включити в оповідь подробиці. По-перше, він описує їх, тому що саме так усе відбулося. Марко нічого не вигадував (див. нижче запитання № 2). По-друге, все, що написано, він включив, щоб навчити нас про Ісуса. Марко не намагається "проповідувати" – він не наводить багатьох пояснень, тлумачень чи моральних повчань. Натомість він вибирає факти та події таким чином, щоб нам було зрозумілим діло Христа. Тому ми повинні завжди запитувати: "Чому Марко включив це? Що він тут намагається нам сказати?"

- 1. Подивіться на "глузування" з Христа. Прочитайте вірші 17-20, 29-32, а також 14:65. а) За що саме глузували з Ісуса? б) Як ви вважаєте, що Марко нам показує в розповіді про глузування?**
- 2. Прочитайте вірш 21. Що ця маленька згадка про Олександра та Руфа говорить нам про а) читачів Марка та б) достовірність його оповіді?**
- 3. Що Марко намагається розкрити нам про природу людей через опис цього глузування, плювання та побиття?**
- 4. Прочитайте Римлян 8:7. а) Чи вважаєте ви, що апостол Павло перебільшує, коли говорить, що ми за своєю природою схильні ворогувати з Богом? б) Який прояв природної ворожнечі з Богом ви бачили у звичайній поведінці людей? У своєму житті?**

5. Дехто називає вірш 34: “Найважливіше і найжахливіше запитання” а) Що це запитання говорить нам про те, що робив Ісус? б) Що воно говорить нам про те, що робив Отець? в) Якою є відповідь на запитання Ісуса?
6. Як цей крик може допомогти тобі, коли ти відчуваєш себе самотнім і покинутим (навіть Богом)?
7. Яке значення має розірвана завіса (вірш 38)?
8. Прочитайте вірш 39. За різними ознаками визнання сотника є кульмінацією розп'яття та навіть усього Євангелія від Марка. Протиставте його іншим людям біля хреста. Який існує зв'язок між віршами 38 та 39? Як Ви вважаєте, до чого Марко прагне закликати нас, його читачів? Як ми можемо це зробити?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Христос та Цар-Відкупитель, Син Божий. Як Пасхальний Агнець Ісус постраждав не тільки від руки людей, але також і від руки Бога.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов, щоб ми вірили в Нього як у Месію, в Того, Хто мав померти. Ісус зазнав Божого гніву та помер замість нас. Він був покинутий Своїм Отцем, щоб нас прийняли.

Як я маю відповісти? Вірити в цього Месію, Який повинен був померти (8:31).

Від Марка

Цар помер! Нехай живе цар!

Заняття 16 | Марка 15:40–16:8

Легко помітити стислість розповіді Марка про воскресіння, що викликало багато дискусій. Незважаючи на всю стислість, оповідь Марка надає деякі найсильніші докази історичності воскресіння.

1. **Що ми дізнаємося з того, що свідками воскресіння та людьми, що проявили вірність Ісусу, були фарисей Йосип (15:40-47), жінки (16:1-8) та римський сотник (див. 15:39, 44)?**
2. **Перелічіть усі можливі альтернативні пояснення воскресіння (які заперечують, що це насправді сталося). Тепер розгляньте, як інформація та оповідь, які надає Марко, спростовують ці пояснення.**
3. **Прочитайте 16:7. Яке значення має наказ ангела: “Йдіть, скажіть учням Його та Петрові”?**
4. **Чому Марко так ретельно показує, що воскресіння є історичною подією? Чому це так важливо?**
5. **Інші релігії є, в основному, філософіями. Тобто вони подають вчення, як правильно жити. Християнство, в основному, є проголошенням історичних подій, які насправді відбулися. Ці події включають в себе втілення (Бог став людиною), розп'яття (Богочоловік помер замість нас) та воскресіння (Богочоловік переміг смерть, щоб ми жили з Ним).**

6. Багато достовірних рукописів показують, що Євангеліє від Марка обривається в 16:8. Якщо це було справді так (як нам здається), то чому, на Вашу думку, Марко так зробив?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є Страждаючий Слуга, Викуп, Пасхальний Агнець, Син Людський, Син Божий, невинний, наділений владою, улюблений у Отця.

Чому Ісус прийшов:

- Судити всіх людей за безплідність, релігію, в центрі якої перебуває людина, бунт/богохульство.
- Спасити і євреїв, і язичників, включаючи богохульників, бунтівників та Своїх вбивць, від пекла для життя вічного.
- Послужити, померши як викупна жертва. Він – Агнець, Який прийняв на Себе Божий гнів і забрав гріх світу.

Як я маю відповісти?

- Не соромся Ісуса. (Приклади: Візьми хрест! Зречися самого себе! Упокорись, приймай незначних! Служи! Свідчи! Пильнуй! Май віру в Бога! Віддай усе!)
- Соромся себе. (Приклади: ми відкидаємо слово про хрест; ми відкидаємо слово про нас; ми віддаємо людям те, що належить Богові; ми зрікаємося/вбиваємо нашого Спасителя).
- Молися про прощення/милість.